

Rhetorical Structure in Abstracts of Linguistics and Persian Language and Literature Articles: A Step Towards Enhancing Impact and Scientific Indexing

Allamdar Taqvaei¹

Mozhgan Hooshmand^{2*}

Reza Rezaei³

- 1. M.A. Degree in General Linguistics, English Department, Faculty of Humanities, Yasouj University, Yasouj, Iran.
Email: taqvaiyallamdar@gmail.com
- 2. Assistant Professor, English Department, Faculty of Humanities, Yasouj University, Yasouj, Iran, (Corresponding author).
- 3. Assistant Professor, English Department, Faculty of Humanities, Yasouj University, Yasouj, Iran.
Email: rezarezaei93@yahoo.com

Email: mhooshmand78@gmail.com

Abstract

Purpose: Effective scientific articles are vital for disseminating knowledge and making an impact. Mastering the art of abstract composition is crucial, not only for ensuring clarity and coherence but also for maximizing the visibility and influence of research within the global academic community. Crucially, a well-structured and informative abstract significantly enhances an article's discoverability, readability, and ultimately its citation potential, thereby directly influencing its bibliometric performance and contribution to the scientific body of knowledge. This research examines the move structures of abstracts in Linguistics and Persian Language and Literature, comparatively analyzing their rhetorical conventions and exploring the implications for scholarly communication and bibliometric indicators.

Methodology: In this descriptive-analytical study, a random sample of 100 article abstracts (50 from each discipline) was selected from journals specializing in Linguistics and Persian Language and Literature, covering the period from 2012 to 2022. The abstracts were content-analyzed based on Hyland's (2000) move-based model to analyze the structural steps of research abstracts, encompassing Introduction, Purpose, Method, Findings, and Conclusion sub-moves. Additionally, Hüttner's (2010) classification of moves into compulsory, core, vague, and optional types—based on their frequency of occurrence—was applied to further understand the rhetorical organization. These frameworks facilitated a systematic examination of abstract components and their communicative functions. To address the research questions, the Chi-squared statistical test was employed. Data coding was conducted independently by two coders, achieving a Cohen's Kappa above 0.8, ensuring high reliability. This methodological approach ensures the replicability and validity of the findings, providing a quantitative basis for interpreting the observed rhetorical patterns.

Findings: The analysis of abstract move structures revealed significant structural differences between articles in Linguistics and Persian Language and Literature. Specifically, the sequencing, frequency, and integration of rhetorical moves exhibited notable variation, reflecting distinct disciplinary conventions and rhetorical preferences in abstract composition. While the Introduction move

Received:
18/05/2025

Final revision:
08/08/2025

Accepted:
09/08/2025

Early online access:
09/08/2025

Published:
01/04/2026

Allamdar Taqvaei¹

Mozhgan Hooshmand^{2*}

Reza Rezaei³

Received:
18/05/2025

Final revision:
08/08/2025

Accepted:
09/08/2025

Early online access:
09/08/2025

Published:
01/04/2026

was more frequently employed in Persian Language and Literature abstracts, the Purpose, Method, and Conclusion moves were significantly more prevalent in Linguistics abstracts. The results showed a relatively similar frequency across both disciplines. Statistical analysis confirmed significant differences in the frequency of the Introduction, Method, and Conclusion moves between the two fields, although no significant differences were found for the Purpose and Results moves. These variations, interpreted through Hüttner's (2010) classification, highlight the differing priorities and focuses that authors adopt when structuring their abstracts to achieve communicative goals effectively. Furthermore, the study identified diverse move patterns and sequences, indicating a degree of flexibility in rhetorical structuring and the influence of contextual factors on authorial choices. Notably, a low adherence rate to established rhetorical structural models was observed, with only 10% of linguistics abstracts and 14% of Persian Language and Literature abstracts fully conforming to Hyland's (2000) five-move scientific model. This low conformity highlights a gap in the application of internationally recognized rhetorical structures, which are essential for enhancing abstract clarity, coherence, and, ultimately, scholarly visibility. Moreover, this gap may negatively affect how these articles are indexed and perceived in global academic databases, potentially limiting their accessibility and citation impact. The findings of the present study emphasize the necessity of fostering improved awareness and training in the rhetorical structuring of abstracts tailored to disciplinary norms.

Conclusion: This study underscores the critical role of the abstract as the primary gateway to an article, directly influencing its visibility and acceptance within the academic community. Our analysis revealed significant structural differences in abstracts from Linguistics and Persian Language and Literature, particularly in the Introduction, Methods, and Results sections. A notable finding was the low adherence to established structural models (e.g., Hyland's five-move structure), indicating a gap in current abstract writing practices. From a bibliometric perspective, these structural choices and the overall quality of an abstract are fundamental determinants of an article's discoverability and impact potential, extending beyond stylistic considerations. A well-crafted, discipline-appropriate abstract serves as a vital filter for researchers and indexing services, directly influencing readability, citation potential, and ultimately, the article's contribution to the scientific body of knowledge. Conversely, poorly constructed abstracts lead to reduced visibility, slower knowledge dissemination, and an underestimation of research influence. Therefore, targeted educational interventions focusing on discipline-specific abstract writing conventions are essential. This training, particularly for novice researchers, transcends mere writing skill enhancement; it empowers researchers to maximize their work's accessibility and impact, thereby contributing more effectively to scientific discourse and positively influencing bibliometric indicators. This study emphasizes the necessity of viewing abstract quality as a key component of scholarly communication, with direct implications for research evaluation and the broader bibliometric landscape.

Keywords: Structural move, Move analysis, Linguistics, Persian language and literature, Research abstract, Scientometrics, Bibliometrics, Principle of least effort.

تحلیل ساختار بلاغی چکیده‌های مقالات زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی: گامی به سوی ارتقای تأثیر گذاری و نمایه‌سازی علمی

علمدار تقوایی^۱

۱. کارشناس ارشد زبان‌شناسی همگانی، گروه زبان انگلیسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران.

Email: taqvaiyallamdar@gmail.com

مژگان هوشمند^{*۲}

۲. استادیار زبان‌شناسی، گروه زبان انگلیسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران، (نویسنده مسئول).

رضا رضایی^۳

۳. استادیار زبان‌شناسی، گروه زبان انگلیسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران.

Email: rezarezaei93@yahoo.com

Email: mhooshmand78@gmail.com

چکیده

هدف: این پژوهش بر آن است تا با تحلیل گام‌های موجود در چکیده‌های مقالات، پس از مقایسه ساختار بلاغی چکیده‌ها در دو حوزه زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی، به بررسی میزان انطباق آن‌ها با الگوهای معتبر علمی بپردازد.

روش‌شناسی: برای نیل به این هدف، پس از انتخاب ۱۰۰ چکیده مقاله (۵۰ چکیده از هر رشته) به صورت نمونه‌ای تصادفی از مجلات دو حوزه در بازه زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱، چکیده‌ها بر اساس الگوی پنج‌گامی هایلند و الگوی هاتنر به شیوه توصیفی-تحلیلی بررسی شدند. برای سنجش تفاوت‌ها از آزمون خی دو استفاده شده است. تحلیل داده‌ها توسط دو کدگذار مستقل انجام شد و ضریب توافق بالای ۰.۸ اعتبار داده‌ها را تأیید می‌کند.

یافته‌ها: داده‌ها نشانگر آن است که در به کارگیری گام‌های بلاغی در چکیده، نویسندگان رویکردهای متفاوتی را پیش گرفته‌اند. تحلیل‌های آماری حکایت از تفاوت‌های معناداری در گام‌های مقدمه، روش و نتیجه‌گیری بین دو رشته دارند، البته این تفاوت‌ها در گام‌های هدف و یافته‌ها معنادار نیستند. گفتنی است که تنها ده درصد چکیده‌های مقالات رشته زبان‌شناسی و ۱۴ درصد چکیده‌های مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی از الگوی هایلند کاملاً پیروی می‌کنند. این ارقام نشان‌دهنده فاصله قابل توجه میان چکیده‌های این دو حوزه و الگوی معتبر جهانی در روش‌های نگارش چکیده است.

نتیجه‌گیری: از منظر علم‌سنجی، کیفیت کلی چکیده تعیین‌کننده اساسی میزان تأثیر مقاله است و چکیده دروازه اصلی مقاله و تأثیرگذار در دیده شدن، استناددهی و نمایه‌سازی آن در جامعه علمی قلمداد می‌شود، بر همین اساس، مداخلات آموزشی هدفمند ضروری به نظر می‌رسند. تأثیرگذاری این آموزش‌ها زمانی نمایان می‌شود که بر مبنای الگوهای معتبر علمی بین‌المللی و کاربرد صحیح گام‌های مختلف اجرایی شوند. این آموزش‌ها، افزون بر ارتقای مهارت نوشتاری، پژوهشگران را توانمند می‌سازد تا دسترسی و تأثیر کار خود را بهبود بخشند و در نتیجه با مشارکت مؤثرتر در گفتمان‌های علمی، شاخص‌های علم‌سنجی را ارتقا دهند.

واژگان کلیدی: گام ساختاری، تحلیل گام‌ها، زبان‌شناسی، زبان و ادبیات فارسی، چکیده مقالات، علم‌سنجی، کتاب‌سنجی، اصل کمترین کوشش.

صفحه ۶۰-۳۵

دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۲۸

بازنگری نهایی: ۱۴۰۴/۰۵/۱۷

پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۱۸

زودآیند: ۱۴۰۴/۰۵/۱۸

انتشار: ۱۴۰۵/۰۱/۱۲

مقدمه و بیان مسئله

نگارش علمی، ابزاری مهم در توسعه دانش است و به‌عنوان عامل آگاهی جامعه علمی از یافته‌های نوین در نظر گرفته می‌شود. آثار علمی از یک سو به پیشرفت فردی پژوهشگران کمک می‌کنند و از سوی دیگر راه‌حل‌هایی برای مسائل جامعه ارائه می‌دهند. تسلط بر نگارش دانشگاهی و توانایی ارائه مقالات علمی برای دانشجویان و اساتید ضرورتی انکارناپذیر است (حیاتی و علیجانی، ۱۳۸۶). از دیدگاه هایلند (Hyland, 2017)، مقالات علمی در هر رشته، انتقال‌دهنده دانش نو به جامعه گفتمانی مرتبطاند و اعضای این جامعه را به پذیرش گزاره‌های ارائه‌شده سوق می‌دهند. بر این اساس، می‌توان گفت نگارش دانشگاهی شکلی از مشارکت در فعالیت جمعی جامعه علمی است (Casanave, 2002). نتیجه این فرایند، تولید آثار علمی است که قابلیت ارزیابی و بررسی بر اساس معیارهای علم‌سنجی، همچون استنادات و شاخص تأثیر را دارند (Garfield, 1979; Waltman, 2016). بنابراین، کیفیت نگارش دانشگاهی بر میزان تأثیر علمی و جایگاه اثرگذار است.

در سال‌های اخیر، توجه به مفهوم «گونه» افزایش یافته است (Martin, 2003). گونه، چارچوبی معتبر برای تحلیل ساختار و کارکرد گفتمان فراهم می‌کند و همچنین ابزاری کاربردی در حوزه بلاغت و نگارش تخصصی به شمار می‌رود. هایلند (Hyland, 2002) بر این باور است که هر جامعه گفتمانی هویت خود را از محتوا، ساختار و تعاملات خاص خود می‌گیرد و گونه‌ها اغلب الگوهایی هستند که در این جوامع شکل می‌گیرند و تداوم می‌یابند. در این راستا، پژوهش‌های متعددی مبتنی بر تحلیل گونه و بررسی بخش‌های مختلف مقالات در قالب تحلیل گام و زیر گام انجام شده است. از آن جمله می‌توان به تحلیل چکیده مقالات (Hyland, 2000; Salager-Meyer, 1992; Swales & Feak, 2009)، تحلیل مقدمه مقالات (Briones, 2012; Pratiwi et al., 2020; Swales, 1990; 2000)، روش پژوهش (Cotos et al., 2017)، تحلیل نتایج (Zekrati, 2015) تحلیل پایان‌نامه‌ها (Yusob & Jelani, 2022)، روش پژوهش (Choe & Hwang, 2014; Dudley-Evans, 1999; Hussain et al., 2022) و تحلیل چکیده مقالات (Astria et al., 2023; Pratiwi & Kurniawan, 2021; Wijaya et al. 2023) در ایران نیز مطالعاتی در زمینه تحلیل نوشتار دانشگاهی انجام شده است که در این میان می‌توان به بررسی مقدمه مقالات (پیروی و همکاران، ۱۴۰۴) و تحلیل چکیده مقالات (زند مقدم و جتی، ۱۳۹۴؛ گلشایی، ۱۳۹۸) اشاره کرد.

افزون بر نظریه‌های ساختاری و بلاغی مرتبط با تحلیل متن، قانون زیپف^۱ از جمله نظریه‌های مهمی است که در تحلیل متون و تعیین میزان پیچیدگی، خوانایی و سازماندهی اطلاعات نقش قابل توجهی دارد. این نظریه کاربردی در حوزه‌های علم‌سنجی و کتاب‌سنجی جایگاه ویژه‌ای به خود اختصاص داده است (Zipf, 1949). قانون زیپف با توصیف توزیع فرکانس کلمات، به شناسایی متون ساده‌تر، خواناتر و تأثیرگذارتر کمک می‌کند و با تمرکز بر شناسایی ویژگی‌های کلیدی متن که در تأثیرگذاری علمی مؤثرند، در تحلیل کتاب‌سنجی و سنجش تأثیر علمی به کار می‌رود (Egghe, 2007; Piantadosi, 2014). همچنین، می‌توانیم از نظریه‌های پردازش زبان و نظریه‌های تحلیل واژگانی نیز به‌عنوان چارچوب‌های نظری اثرگذار در تحلیل کیفی و کمی متون علمی و بررسی ویژگی‌های اطلاع‌رسانی مقالات استفاده کنیم (Teufel et al., 2006).

نگارش بخش‌های مختلف یک مقاله علمی، به‌ویژه چکیده، نیازمند تخصص و مهارت است. چکیده به‌عنوان یکی

1 . Zipf law

از بخش‌های مشترک و حیاتی در تمامی حوزه‌ها، محتوای اصلی مقاله را به خواننده معرفی می‌کند و در تصمیم‌گیری برای ادامه مطالعه مؤثر است (Al-Zubi & Fareh, 2003)، بنابراین، کیفیت نگارش چکیده‌ها در میزان دیده شدن و استناد به مقالات تأثیر بسزایی دارد. چکیده‌ها با سازماندهی بلاغی و بهره‌گیری از ویژگی‌های زبانی خاص، ارزش خبری مقاله را برجسته کرده و خواننده را به مطالعه کامل آن ترغیب می‌کنند (زندمقدم و جتسی، ۱۳۹۴؛ Hyland, 2009؛ Agbaglo & Fiazdomor, 2021). از این رو، بررسی گام‌ها و ساختارهای بلاغی چکیده‌ها در سال‌های اخیر مورد توجه بسیاری از پژوهشگران قرار گرفته است.

با توجه به اهمیت روزافزون مقاله علمی در انتشار یافته‌های پژوهشی و پیشبرد مرزهای دانش و نقش محوری چکیده در بازنمایی محتوای مقاله و ترغیب خواننده به مطالعه، ضروری است که به بررسی این‌گونه و مطالعات دقیق‌تر بخش‌های آن اهتمام بورزیم. در مقاله، چکیده اهمیت ویژه‌ای دارد؛ چراکه کلیت محتوا و ارزش علمی اثر را به نمایش می‌گذارد (Swales, 1990). این بخش نخستین و گاه تنها بخش مقاله است که بسیاری از مخاطبان و نمایه‌سازان مطالعه می‌کنند و در جلب توجه مخاطب و تصمیم‌گیری برای مطالعه کامل مقاله جایگاه مهمی دارد (Hartley, 2008). اهالی حوزه علم‌سنجی، چکیده‌ها را منابع اطلاعاتی محوری در پایگاه‌های داده تخصصی و نمایه‌های استنادی می‌دانند و تحلیل این بخش آغازین به سنجش کیفیت و تأثیر علمی کل اثر کمک قابل‌توجهی می‌کند (Moed, 2005). به همین دلیل، بسیاری از مجلات علمی غیر انگلیسی‌زبان برای ارتقای دامنه دسترسی و تأثیرگذاری علمی، چکیده‌های خود را به زبان انگلیسی نیز ارائه می‌دهند. این کار باعث می‌شود آثار در نمایه‌های بین‌المللی مانند Web of Science و Scopus در دسترس قرار گیرند و در جریان جهانی علم تأثیر چشمگیری برجای بگذارند (Archambault et al., 2006)، حتی برخی مجلات تنها با اتکا به چکیده انگلیسی در نمایه‌های بین‌المللی حضور می‌یابند. بنابراین، بررسی ساختار، ویژگی‌ها و جایگاه چکیده‌ها به‌عنوان بخشی اساسی از مقالات علمی، در علم‌سنجی اهمیت زیادی دارد و می‌تواند مبنایی برای تحلیل‌های استنادی و رتبه‌بندی کیفی پژوهش‌ها باشد.

بر این اساس، در پژوهش حاضر، تحلیل گونه چکیده مقالات فارسی در دو حوزه زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی از منظر ساختار و گام‌های گفتمانی مورد انتظار، بر اساس الگوی پیشنهادی هایلند (Hyland, 2000)، مدنظر قرار گرفته است. همچنین تفاوت‌های احتمالی میان چکیده‌های این دو حوزه بررسی شده است تا تصویری روشن از ویژگی‌های ژانری چکیده‌های فارسی در این دو رشته ارائه گردد و گامی در جهت ارتقای کیفیت نگارش چکیده‌های علمی و تأثیر آن‌ها در استنادسازی برداشته شود. به همین منظور، با توجه به اهمیت چکیده‌ها در علم‌سنجی و نقش آن‌ها در دیده شدن مقالات، پرسش اصلی پژوهش این‌گونه مطرح می‌شود که آیا ساختار چکیده‌ها و توزیع گام‌های بلاغی در آن‌ها در حوزه‌های زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی تفاوت معناداری دارد و میزان تبعیت این چکیده‌ها از الگوهای علمی معتبر چگونه است؟

پرسش‌های پژوهش

پژوهش حاضر برای رسیدن به اهداف مطرح‌شده، در پی یافتن پاسخ برای پرسش‌های زیر است:

۱. کدام گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی رایج هستند؟
۲. کدام گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی رایج هستند؟
۳. آیا از نظر فراوانی گام‌ها تفاوتی میان چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی با رشته زبان و ادبیات فارسی وجود دارد؟

چارچوب نظری

نظریه‌های زبان‌شناسی همواره در تحلیل متون علمی و درک بهتر فرایندهای ارتباطی در علم به کار گرفته شده‌اند؛ اهمیت این نظریه‌ها، به‌ویژه در تحلیل متون علمی و توسعه روش‌های کتاب‌سنجی و علم‌سنجی بر کسی پوشیده نیست. از طریق تحلیل گفتمان و چارچوب‌های ساختار متنی ابزارهایی کاربردی برای درک نظم و سازماندهی اطلاعات علمی فراهم می‌آورند و امکان ارزیابی کیفیت و تأثیر علمی متون را میسر می‌کنند. تحلیل گفتمان با بررسی ساختار زبانی و راهبردهای ارتباطی در متون علمی، به شناسایی الگوهای نگارش و سبک‌های اقناعی مقالات کمک می‌کند (Hyland, 2004; Myers, 1990). مطالعات نشان می‌دهند که در پژوهش‌های علم‌سنجی، تحلیل شبکه‌های معنایی جایگاه ویژه‌ای در کشف روابط میان مفاهیم و اصطلاحات کلیدی در حوزه‌های مختلف علمی دارد، چنان‌که با ساختن شبکه‌های معنایی، الگوهای توسعه و پیشرفت در شاخه‌های علمی شناسایی می‌شوند (Callon et al., 1991; Leydesdorff, 1997). این شبکه‌ها همچنین با بهره‌گیری از نظریه‌های شناختی، فرایندهای ذهنی مرتبط با تولید و فهم دانش را مدل‌سازی می‌کنند و در توسعه مدل‌های ارزیابی علمی و شناخت روند تغییر مفاهیم در متون علمی نقش کاربردی دارند (Lakoff & Johnson, 1981; Gärdenfors, 2000). در مجموع، می‌توان بیان کرد این رویکردها به‌عنوان ابزارهایی منسجم در علم‌سنجی، امکان تحلیل عمیق و چندبعدی روندهای علمی و ساختارهای معنایی را فراهم می‌آورند.

چکیده‌های علمی نیز همچون سایر ابزارهای انتقال اطلاعات و دانش، می‌توانند از متن فراتر روند و از ابعاد مختلف برای دستیابی به اهداف خود بهره ببرند (Kress & Van Leeuwen, 2001). لمکه (Lemke, 2012) با اشاره به چندلایه بودن گفتمان و ارتباط علمی و رای صورت زبانی، بر اهمیت ترکیب عناصر مختلف در تولید معنا تأکید می‌کند. اهل‌الوران (O'Halloran, 2008) نیز با ارائه چارچوب تحلیل گفتمان چندوجهی سیستمیک-کارکردی^۱ نشان می‌دهد که تولید معنای علمی منحصر به متن نوشتاری نیست و سایر وجه‌ها نیز می‌توانند در کنار زبان به ایجاد معنا بپردازند. از آنجاکه چکیده‌ها در حوزه‌های تخصصی مانند ریاضیات و شیمی از عناصر غیرزبانی برای انتقال دقیق معنا استفاده می‌کنند و تعامل مؤثرتری با مخاطب ایجاد می‌شود، مایر (Mayer, 2009) بر تأثیر این عناصر چندوجهی در یادگیری و انتقال مفاهیم تأکید دارد، حکیم و همکاران (۱۴۰۰) اهمیت آن را در حوزه هنر نشان داده‌اند و تایر (Tyler, 2021) به کاربرد آن در حوزه آموزش اشاره می‌کند. بنابراین، با بسط تأثیر عناصر چندوجهی در نگارش علمی می‌توانیم از آن‌ها در انتقال و درک بهتر مفاهیم و تأثیرگذاری بیشتر چکیده‌های حوزه‌های خاص بهره ببریم.

افزون بر نظریه‌های زبان‌شناسی و تحلیل گفتمان، نظریه‌های تحلیل ژانر علمی نیز مانند الگوهای گام‌محور سوئلز (Swales, 1990) و بهاتیا (Bhatia, 1993)، بستری قوی برای تعیین ساختار و هدف بخش‌های مختلف مقاله فراهم می‌آورند. این چارچوب در علم‌سنجی برای شناسایی و اندازه‌گیری جنبه‌های مختلف متون علمی به کار می‌روند (Liakata et al., 2012; Teufel & Moens, 2002) و با تحلیل روابط معنایی و کاربردهای علمی در متون، امکان استخراج داده‌های کتاب‌سنجی دقیق‌تر را برای پژوهشگران فراهم می‌کنند (Teufel, 1999; Teufel et al., 1999). روشن است که به‌کارگیری این نظریه‌ها و روش‌ها می‌تواند به درک بهتر عوامل مؤثر بر تأثیرگذاری مقالات علمی و توسعه روش‌های ارزیابی و بهبود کیفیت مقالات کمک کند.

از میان متون علمی، مقاله پژوهشی به‌عنوان ابزاری کلیدی در انتقال و انتشار دانش در جامعه علمی عمل می‌کند و

1. Systemic Functional-Multimodal Discourse Analysis (SF-MDA)

نقش مهمی در ترویج پذیرش گزاره‌ها و فرضیه‌های نوین ایفا می‌نماید (Hyland, 2000; Peacock, 2002). از دیدگاه سوئلز (Swales, 1990)، هدف اصلی مقالات علمی، اشتراک‌گذاری ایده‌ها و ارتقای همکاری‌های نوآورانه در حوزه‌های گوناگون دانش است. معمولاً، هر مقاله علمی شامل بخش‌های مختلفی است که هرکدام نقش خاصی در انتقال مفاهیم و اطلاعات دارند و در حوزه علم‌سنجی به‌عنوان شاخص‌هایی برای تحلیل کیفیت و میزان تأثیر پژوهش‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند. در این میان، چکیده به‌عنوان بخشی ضروری و اولین نقطه تماس خواننده با مقاله، نقشی حیاتی در جذب مخاطب و تصمیم‌گیری برای ادامه مطالعه ایفا می‌کند (Zand-Moghadam & Zhaleh, 2022). اهمیت چکیده تا حدی است که به جزئی جدایی‌ناپذیر از مقالات علمی در نشریات دانشگاهی، پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها - فارغ از زبان نگارش - تبدیل شده است (Hasan & Ergaya, 2023; Suntara & Usaha, 2013).

چکیده‌ها نه تنها اعتبار علمی نویسنده را منعکس می‌سازند (زندمقدم و جنتی، ۱۳۹۴؛ Saboori & Hashemi, 2017; Sidek, 2013)، بلکه یک چکیده منسجم و هدفمند می‌تواند شانس نمایه‌سازی و استناددهی را نیز افزایش دهد (Al-Khasawneh, 2017). این بخش به‌قدری تعیین‌کننده است که پراتیوی و همکاران (Pratiwi et al., 2020) آن را معیاری برای سنجش تناسب مقاله و دورو (Doró, 2013) آن را «دریچه‌ای» برای دسترسی پژوهش‌ها به مخاطبان وسیع‌تر توصیف می‌کنند. از این رو، تسلط بر مهارت‌های نگارشی علمی و آگاهی از شیوه‌سازماندهی اطلاعات، پژوهشگران را در ارائه خلاصه‌ای مؤثر و دقیق از مقاله یاری می‌رساند. در مواجهه با حجم روزافزون ادبیات پژوهشی، خوانندگان برای تشخیص قرائت‌های مرتبط با موضوع مورد نظرشان به چکیده‌ها وابسته هستند. چکیده‌ای که با دقت نوشته شود به علامت راهنمایی و رانندگی در حاشیه یک بزرگراه شلوغ شباهت دارد که حتی در اوج ازدحام نیز به راحتی قابل تشخیص است (Hasan & Ergaya, 2023). از دیدگاه امنوای و همکاران (Amnuai et al., 2020) چکیده بخش مهمی از یک مقاله پژوهشی است که برای درک ماهیت کلی آن به کار می‌رود؛ به گونه‌ای که خوانندگان با مطالعه چکیده می‌توانند به نکات کلیدی یک مقاله علمی دست یابند. چکیده‌ها بازتابی فشرده و روشن از کل متن هستند و بر نحوه خوانش مقاله توسط خواننده مقاله تأثیر می‌گذارند (Nurhayati et al., 2022). همچنین، به باور هو (Hu, 2023) چکیده افزون بر جمع‌بندی یافته‌ها و نتایج پژوهش، باید موضعی منحصربه‌فرد ارائه دهد تا بتواند خواننده را جلب کند.

چکیده به‌عنوان یک گونه گفتمانی علمی، باهدف دستیابی به اهداف ارتباطی خاصی شکل می‌گیرد (Swales & Feak, 2009; Hyland, 2017). بهاتیا (Bhatia, 2004) گونه را به‌کارگیری زبان برای بیان اهداف ارتباطی نهادهای علمی و اجتماعی می‌داند که در چارچوب محدودیت در استفاده از منابع زبانی، ساختارهای پایداری را ایجاد می‌کند. اهداف گونه‌ها از طریق «گام‌ها» منتقل می‌شوند و هدف کلی گونه، ترکیبی از اهداف ارتباطی این گام‌ها است (Agbaglo & Fiadzomor, 2021). نوگو (Nwogu, 1997, p. 122) گام را بخشی متنی با ویژگی‌های زبانی مشخص تعریف می‌کند که سمت و سوی یکنواختی به محتوای گفتمان می‌دهد. کاربرد گام، شناسایی قواعد متنی برای توصیف کارکرد بخش‌های مختلف متن است (Zand-Moghadam & Meihami, 2016). از گام‌ها برای طبقه‌بندی بخش‌های متن بر اساس مقاصد ارتباطی استفاده می‌شود (Yang & Allison, 2003)؛ هر گام عملکرد ارتباطی خاصی را انجام داده (Swales, 2004) و در کنار سایر گام‌ها، هدف ارتباطی کلی متن را محقق می‌سازد (Vasheghani Farahani, 2017). گام‌ها معمولاً در الگوهای منظم رخ می‌دهند (Malmir et al., 2019)، هرچند ترتیب آن‌ها ممکن است در گونه‌های مختلف متفاوت باشد (Swales, 1990). سوئلز (Swales, 2004: 228) گام را

تحلیل ساختار بلاغی چکیده‌های مقالات زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی: گامی به سوی ...

واحد گفتمانی یا بلاغی می‌داند که کارکرد ارتباطی منسجمی را در گفتمان نوشتاری یا گفتاری بر عهده دارد و به هدف نویسنده و پیام موردنظر او وابسته است (Nikpei, 2016).

تحلیل گام‌ها رویکردی رایج برای بررسی سازمان بلاغی متون علمی به شمار می‌رود (Alharbi, 2023). با توجه به اهمیت چکیده در افزایش شانس پذیرش مقاله و استناددهی به آن، تحلیل گام‌ها در چکیده‌ها موردتوجه ویژه‌ای قرار گرفته است (Ella, 2020; Jahromi et al., 2023). این رویکرد به پژوهشگران در استفاده مؤثر از گام‌ها برای ترغیب خوانندگان (Essoun et al., 2022; Kanafani et al., 2022)، انتقال اطلاعات اساسی (Bonsu & Afful, 2022; Nurhayati et al., 2022)، بهبود کیفیت محتوا (Jahromi et al., 2023; Loan, 2022) و مقایسه مقالات (Kurniawan, 2023; Yusob & Jelani, 2022) یاری می‌رساند. تاکنون الگوهای متعددی برای تحلیل گام‌ها در چکیده‌ها پیشنهاد شده است که از جمله می‌توان به الگوهای سوئلز (Swales, 1990)، بهاتیا (Bhatia, 1993)، هایلند (Hyland, 2000)، فو (Pho, 2008) و هاتنر (Hüttner, 2010) اشاره کرد.

یکی از پرکاربردترین الگوها برای تحلیل گام‌های بلاغی در چکیده‌ها، الگوی پنج گامی هایلند (Hyland, 2000) است که شامل مقدمه^۱، هدف^۲، روش^۳، یافته‌ها^۴ و نتیجه‌گیری^۵ می‌شود. این الگو به‌طور گسترده توسط بسیاری از پژوهشگران در حوزه‌های مختلف به‌کاررفته است (Zand-Moghadam & Zhaleh, 2022). این الگو که بر تحلیل گام‌های بلاغی چکیده مقالات استوار است، از مهم‌ترین الگوها در زمینه سنجش ساختار متون علمی به شمار می‌رود؛ زیرا افزون بر امکان تحلیل نظام‌مند گام‌های ارتباطی در چکیده‌ها، در ارتقای کیفیت نگارش و درک بهتر از ساختار اطلاعات کارکردی نیز نقش بسزایی دارد. همان‌گونه که پیش‌تر اشاره شد، چکیده‌ای با ساختار قوی و شفاف و با الگوهای

جدول ۱. گام‌های ساختاری بر اساس هایلند (Hyland, 2000)

گام‌ها	زیرگام‌ها
مقدمه	۱. برجسته کردن اهمیت موضوع
	۲. تعمیم موضوع
	۳. تعریف اصطلاحات، اشیا یا فرایندها
	۴. شناسایی شکاف در دانش فعلی
هدف	۱. مشخص کردن اهداف و پرسش‌ها
	۱. توصیف شرکت‌کنندگان
	۲. توصیف ابزار یا تجهیزات
روش	۳. تشریح روش و شرایط
	۱. بیان یافته‌ها
	۱. نتیجه‌گیری از یافته‌ها
نتیجه‌گیری	۲. ارزیابی ارزش پژوهش
	۳. ارائه توصیه‌ها

- 1 . introduction
- 2 . purpose
- 3 . method
- 4 . result
- 5 . conclusion

بلاغی شناخته شده می تواند به افزایش وضوح و دسترسی پذیری محتوا کمک کند. از این رو، در حوزه های علم سنجی و کتاب سنجی، استفاده از چنین الگوهایی امکان بررسی تطبیقی و تحلیل کمی جنبه های کیفی چکیده مقالات را فراهم می سازد. این رویکرد را می توان شاخصی مهم برای سنجش ساختار، انسجام و کاربردپذیری علمی متن دانست (Kanoksilapatham, 2005; Pho, 2008). بدیهی است استفاده از این چارچوب ها در تحلیل چکیده مقالات، با ارائه اطلاعات دقیق تر درباره نحوه سازماندهی دانش و ارزیابی روندهای پژوهشی، می تواند به بهبود فرایندهای ارزیابی و انتخاب مقالات با کیفیت کمک کند. گام ها و زیرگام های این الگو در جدول ۱ ارائه شده است.

بر اساس این الگو، گام مقدمه شامل زیرگام هایی است که به تبیین زمینه مقاله و انگیزه پژوهش اختصاص دارند. این زیرگام ها شامل استدلال برای برجسته سازی موضوع، تعمیم آن، تعریف اصطلاحات، اشیا یا فرایندها و نیز شناسایی شکاف موجود در دانش فعلی است (Saboori & Hashemi, 2013). گام دوم، یعنی هدف که به تبیین اهداف و سؤالات پژوهش می پردازد. گام سوم روش است که اطلاعاتی درباره طراحی پژوهش، رویه ها، شیوه های تحلیل داده ها و سایر جزئیات روش شناختی ارائه می دهد. زیرگام های این بخش باید شامل اطلاعات مربوط به شرکت کنندگان، ابزارهای مورداستفاده برای گردآوری داده ها و مراحل جمع آوری اطلاعات باشد. گام چهارم، یافته های مطالعه و استدلال های نویسنده را نشان می دهد. گام پنجم نتیجه گیری است که در آن تفسیر نتایج یا تعمیم آن ها، ارزیابی ارزش پژوهش و ارائه پیشنهادهایی برای کاربرد مؤثرتر یافته ها مطرح می شود.

هاتنر (Hüttner, 2010) نیز یک طبقه بندی از وضعیت گام ها ارائه می دهد. در این مدل، گام ها بر اساس فراوانی وقوع به چهار دسته اجباری^۱، هسته ای^۲، مبهم^۳ و اختیاری^۴ تقسیم می شوند. از دیدگاه وی، احتمال تکرار حرکت های اجباری بین ۹۰ تا ۱۰۰ درصد، گام های هسته ای بین ۵۰ تا ۸۹ درصد، گام های مبهم بین ۳۰ تا ۴۹ درصد و گام های اختیاری بین ۱ تا ۲۹ درصد است. شرح این الگو در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. تعیین وضعیت گام ها بر اساس الگوی هاتنر (Hüttner, 2010)

گام ها	فراوانی برحسب درصد	توضیحات
اجباری	۹۰-۱۰۰	گونه، بدون این گام، نامناسب یا به نوعی ناقص در نظر گرفته می شود.
هسته ای	۵۰-۸۹	بخشی از یک گونه مناسب و قابل قبول در نظر گرفته می شود.
مبهم	۳۰-۴۹	وضعیت فقط با اطلاعات تخصصی بیشتر قابل تصمیم گیری است - می تواند اصلی یا اختیاری، قابل قبول یا غیرقابل قبول باشد.
اختیاری	۱-۲۹	به عنوان یک ویژگی معمول گونه در نظر گرفته نمی شود، می تواند به عنوان یک گام اضافی قابل قبول (اختیاری) یا غیرقابل قبول در نظر گرفته شود.

پیشینه پژوهش

به دلیل اهمیت زیاد چکیده ها، تحلیل ساختار بلاغی آن ها، به ویژه بررسی «گام های بلاغی» به کار گرفته شده در آن ها، در سال های اخیر توجه تحلیل گران گونه را به خود معطوف کرده است. در این حوزه، مدل پنج گام هایلند

1. Obligatory
2. Core
3. Ambiguous
4. Optional

تحلیل ساختار بلاغی چکیده‌های مقالات زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی: گامی به سوی ...

(Hyland, 2000) چارچوب تحلیلی پرکاربرد و معتبر برای بررسی سازماندهی بلاغی چکیده‌ها تلقی شده است. مرور پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که مطالعات متعددی در رشته‌ها و حوزه‌های گوناگون علمی از این الگو برای تحلیل سازماندهی بلاغی چکیده‌ها استفاده کرده‌اند. یافته‌های این پژوهش‌ها حاکی از وجود شباهت‌ها و تفاوت‌های معنادار در الگوهای گام‌های بلاغی، میزان الزامی بودن گام‌ها و ویژگی‌های زبانی آن‌ها در رشته‌های گوناگون است. پژوهش‌های تطبیقی بسیاری، باهدف آشکار ساختن تفاوت‌های ساختاری و ویژگی‌های دستوری چکیده‌ها در حوزه‌های علمی گوناگون انجام شده است. برای نمونه، صبور و هاشمی (Sabouri & Hashemi, 2013) در مقاله خود به مقایسه چکیده‌های رشته‌های زبان‌شناسی کاربردی و اقتصاد پرداخته‌اند. محمدی دارآباد (Mohammadi Ghasempour & Farnia, 2016) چکیده‌های مهندسی مکانیک را بررسی کرده است. قاسم‌پور و فرنی (Darabad, 2016) به تحلیل چکیده‌های ریاضیات کاربردی پرداخته‌اند و گلشائی (۱۳۹۸) تفاوت‌های موجود در چکیده‌های شیمی و حقوق را مورد کاوش قرار داده است. این مطالعات به‌طورکلی نشان می‌دهند که اگرچه برخی گام‌ها در اغلب رشته‌ها حضور دارند، اما میزان بسامد، ترتیب و نحوه بسط آن‌ها بسته به مقتضیات موجود و رسوم نگارشی هر رشته متفاوت است.

مطالعاتی نیز هستند که به بررسی میزان پابندی چکیده‌ها به مدل هایلند پرداخته‌اند. برای مثال، زندمقدم و جنتی (۱۳۹۴) در مطالعه خود نشان دادند که چکیده‌های مقالات آموزش زبان انگلیسی در مقایسه با چکیده‌های حوزه آموزش زبان فارسی، انطباق بیشتری با مدل هایلند دارند؛ امری که از دیدگاه آنان بیانگر تفاوت‌های احتمالی در رسوم نگارشی جوامع علمی مختلف است. همچنین، پژوهش‌های نورحیاتی و همکاران (Nurhayati et al., 2022) و ویجایا و همکاران (Wijaya et al., 2023) نشان دادند که میزان استفاده از گام‌های تعریف‌شده در مدل هایلند متفاوت است و برخی چکیده‌ها همه پنج گام را در برنمی‌گیرند. افزون بر این، یافته‌های السرتی (ElSerty, 2024) نیز تفاوت‌های ساختاری چکیده‌های منتشرشده در مجلات عربی و انگلیسی را نشان داده و بر تفاوت بسامد گام‌های مقدمه و روش در این دو زبان تأکید می‌کند.

برخی پژوهش‌ها نیز به شناسایی گام‌های غالب یا الزامی در رشته‌های خاص پرداخته‌اند. به‌عنوان مثال، حکیم و همکاران (Hakim et al., 2021) در تحلیلی کمی و کیفی ۶۰ چکیده زبان‌شناسی کاربردی، گام‌های هدف، روش و نتایج را غالب‌ترین گام‌ها معرفی کرده و الگوی چهار گامی را به‌عنوان الگوی بلاغی غالب پیشنهاد داده‌اند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که در برخی رشته‌ها تمرکز اصلی نگارش چکیده بر تبیین شفاف هدف و نحوه دستیابی به آن است. همچنین، زندمقدم و ژاله (Zandmoghdam & Zhale, 2022) در مطالعه خود بر چکیده‌های زبان‌شناسی کاربردی (کمی، کیفی و ترکیبی) به این نتیجه رسیده‌اند که گام‌ها تقریباً به‌طور مساوی توزیع شده‌اند، با این تفاوت که در مجموعه بین‌المللی، گام یافته‌ها در چکیده‌های کیفی کمتر از چکیده‌های کمی و ترکیبی گزارش شده است.

نوع و اعتبار مجلات نیز از عوامل تأثیرگذار بر سازماندهی چکیده‌ها بیان شده است. ارسیاد و همکاران (Arsyad et al., 2021) با بررسی تفاوت‌های گام‌های بلاغی در چکیده‌های منتشرشده در مجلات محلی، ملی و بین‌المللی، به این رسیده‌اند که مجلات بین‌المللی عموماً ساختار پنج‌گامی کامل‌تری را در چکیده‌های خود به نمایش می‌گذارند. افزون بر این، کنافانی و همکاران (Kanafani et al., 2022) نیز با بررسی تأثیر اعتبار مجلات بر سازماندهی بلاغی و تحقق زبانی چکیده‌ها، میزان اهمیت استانداردهای نشر و انتظارات مخاطبان در سطوح مختلف را آشکار ساخته‌اند.

این حجم گسترده از پژوهش‌ها در زمینه تحلیل گام‌های بلاغی چکیده‌ها، ماهیت پویا و تحول‌پذیر گفتمان

دانشگاهی و همچنین ویژگی رشته‌محور معیارهای پذیرفته‌شده بلاغی، ضرورت تداوم این نوع مطالعات را ایجاب می‌کند. با این حال، در ایران پژوهش تطبیقی جامع و به‌روزی درباره ساختار بلاغی چکیده‌ها در حوزه‌های زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی در مقالات یافت نشد، همچنین، مطالعات پیشین کمتر به کاربست مدل هاتنر (Hüttner, 2010) که گام‌ها را بر اساس فراوانی وقوع به اجباری، هسته‌ای، مبهم و اختیاری تقسیم می‌کند، پرداخته‌اند. بر این اساس، در پژوهش حاضر بر آنیم تا با رویکرد تطبیقی و ترکیب دو مدل هایلند و هاتنر، به تحلیل ساختار بلاغی چکیده‌های زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی در مقالات فارسی پردازیم تا تفاوت‌ها و ویژگی‌های کاربردی گام‌ها آشکار شود. چنین پژوهش‌هایی افزون بر تعمیق درک ما از پیچیدگی‌های نگارش علمی، راهنمایی‌های عملی و مؤثری را برای پژوهشگران فراهم می‌آورند تا بتوانند چکیده‌هایی تأثیرگذار و منطبق با استانداردهای هر رشته علمی را ارائه دهند. افزون بر این، در چارچوب مطالعات علم‌سنجی، تحلیل سازماندهی بلاغی چکیده‌ها اهمیت ویژه‌ای می‌یابد. چکیده‌های خوش ساخت و منطبق با معیارهای بین‌المللی، جدا از افزایش قابلیت کشف و دسترسی پذیری پژوهش‌ها، می‌توانند به‌طور غیرمستقیم در افزایش میزان ارجاعات و در نتیجه، میزان تأثیرگذاری و مرجعیت علمی مقالات نقش داشته باشند. فهم چگونگی ساختار بندی این بخش برجسته از مقاله، به متخصصان علم‌سنجی و سیاست‌گذاران پژوهشی یاری می‌رساند تا الگوهای انتشار دانش را بهتر درک کرده، معیارهای دقیق‌تری برای پایش و ارزیابی عملکرد پژوهشی تدوین کنند. طبعاً این امر در نهایت به ارتقای شفافیت، دقت و دسترسی پذیری مشارکت‌های علمی آن‌ها منجر می‌شود.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی و باهدف بررسی و مقایسه ساختار و محتوای چکیده‌های مقالات علمی در دو رشته زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی انجام شد. به‌منظور دستیابی به حجم داده‌های کافی، ۵۰ چکیده از هر رشته (در مجموع ۱۰۰ چکیده)، از طریق نمونه‌گیری تصادفی با مراجعه به پایگانی مقالات در وب‌گاه مجلات انتخاب شدند. این تعداد نمونه، امکان بررسی آماری را با دقت نسبی فراهم می‌سازد (Fink, 2003). بدین منظور چکیده‌های مقالات منتشر شده در بازه زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ شمسی انتخاب شدند تا امکان ارزیابی و مقایسه شیوه نگارش در طول زمان فراهم گردد.

چکیده‌ها از مجلات تخصصی دانشگاهی در حوزه‌های زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی گردآوری شدند. معیارهای انتخاب این مجلات شامل اعتبار علمی، دسترسی آزاد به مقالات و نزدیکی موضوعی بود تا تحلیل مقایسه‌ای به‌طور بهینه انجام شود. فهرست مجلات مورد استفاده به شرح زیر است:

زبان‌شناسی: پژوهش‌های زبان‌شناسی، پژوهش‌های زبان‌شناسی: نظریه و کاربرد، پژوهش زبان‌شناسی کاربردی، پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی، زبان و زبان‌شناسی.

زبان و ادبیات فارسی: پژوهش‌نامه زبان ادبی، دو فصل‌نامه پژوهش‌های میان‌رشته‌ای زبان و ادبیات فارسی، کاوش‌نامه زبان و ادبیات فارسی، متن‌پژوهی ادبی، زبان و ادبیات فارسی.

نمونه‌ها به‌گونه‌ای انتخاب شدند که میانگین طول چکیده‌ها (تعداد واژه‌ها) در هر دو مجموعه تقریباً مشابه و مقایسه‌پذیر باشد (بین ۲۳۵ تا ۲۶۰). بدین ترتیب، تلاش شد تأثیر طول متن بر فراوانی گام‌ها به حداقل برسد. در ادامه، چکیده‌ها به‌صورت متن کامل استخراج و در قالب فایل‌های الکترونیکی ذخیره شدند. سپس داده‌ها به‌صورت

تحلیل ساختار بلاغی چکیده‌های مقالات زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی: گامی به سوی ...

دستی و با دقت توسط کدگذاران، تحلیل و کدگذاری شدند. برای تحلیل ساختار و محتوای چکیده‌ها، روش تحلیل محتوای کیفی به کار گرفته شد. چارچوب کدگذاری بر اساس مدل هایلند (Hyland, 2000) بود که شامل پنج گام اصلی است: مقدمه، هدف، روش، یافته‌ها و نتیجه‌گیری. افزون بر این، برای تعیین فراوانی هر گام، از الگوی هاتنر (Hüttner, 2010) استفاده شد.

تحلیل محتوا توسط دو کدگذار مستقل با تخصص زبان‌شناسی انجام شد. برای بررسی اعتبار کدگذاری، میزان توافق بین کدگذاران با استفاده از ضریب کاپا کوهن^۱ اندازه‌گیری شد که مقدار ۰.۸۲ ثبت گردید. این میزان نشان‌دهنده توافق بین کدگذاران در سطح مناسب است (Landis & Koch, 1977). در موارد اختلاف، کدگذاران با بحث و تبادل نظر به توافق نهایی رسیدند. سپس داده‌های استخراج‌شده بر اساس الگوهای مطرح‌شده طبقه‌بندی و ثبت شدند. پس از کدگذاری، فراوانی و درصد هر گام ساختاری محاسبه شد و برای شناسایی تفاوت‌های معنادار بین دو رشته از آزمون خی دو^۲ استفاده گردید. نتایج در قالب جداول فراوانی و درصد با سطح معناداری مشخص ارائه شد.

یافته‌های پژوهش

پاسخ به پرسش اول پژوهش. کدام گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی رایج هستند؟

اولین پرسش این مطالعه به بررسی ساختار چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی و گام‌های به‌کاررفته در آن‌ها بر اساس الگوی هایلند (Hyland, 2000) می‌پردازد. بر این اساس، ۵۰ چکیده مقالات زبان‌شناسی مورد تحلیل قرار گرفتند. نتایج حاصل در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی

گام‌ها	مقدمه	هدف	روش	یافته‌ها	نتیجه‌گیری
تکرار	۲۰	۵۰	۳۷	۴۴	۱۲

همان‌گونه که مشاهده می‌شود، بیشترین میزان تکرار مربوط به گام هدف (۵۰ تکرار) است. در واقع این گام در تمام چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی مشاهده شده است. گام بعدی که بیشترین فراوانی را داشته است، گام یافته‌ها با فراوانی ۴۴ و بعد از آن گام روش با فراوانی ۳۷ قرار دارد. مقدمه با فراوانی ۲۰ بعد از آن‌ها قرار داشت و در نهایت نتیجه‌گیری با ۱۲ بار استفاده کمترین میزان فراوانی را داشت. در ادامه، تکرار این گام‌ها بر اساس الگوی هاتنر (Hüttner, 2010) مورد بررسی قرار گرفت. جدول ۴، وضعیت این گام‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۴. بسامد گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی

گام‌ها	مقدمه	هدف	روش	یافته‌ها	نتیجه‌گیری
بسامد (درصد)	۴۰	۱۰۰	۷۴	۸۸	۲۴
وضعیت گام	مبهم	اجباری	هسته‌ای	هسته‌ای	اختیاری

1. Cohen's Kappa
2. Chi-Square test

چنان‌که در جدول بالا مشاهده می‌شود، در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی گام هدف (با ۱۰۰ درصد تکرار) به‌عنوان یک گام اجباری، گام‌های روش (با ۷۴ درصد تکرار) و یافته‌ها (با ۸۸ درصد تکرار) گام هسته‌ای، مقدمه (با ۴۰ درصد تکرار) گام مبهم و نتیجه‌گیری (با ۲۴ درصد تکرار) به‌عنوان یک گام اختیاری تلقی می‌شود. در ادامه، الگوی گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۵. الگوی گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی

تکرار	گام‌ها
۳۱ درصد	گام دوم - گام سوم - گام چهارم
۲۴ درصد	گام اول - گام دوم - گام سوم - گام چهارم
۱۹ درصد	گام دوم - گام سوم - گام چهارم - گام پنجم
۱۲ درصد	گام اول - گام دوم - گام چهارم
۱۰ درصد	گام اول - گام دوم - گام سوم - گام چهارم - گام پنجم
۴ درصد	گام دوم - گام چهارم

چنان‌که از داده‌های جدول ۵ مشخص است، در چکیده‌های بررسی شده در رشته زبان‌شناسی، الگوی سه‌گامی بیشترین بسامد را دارد. این الگو شامل دو ترکیب اصلی است: الگوی «گام دوم (هدف) - گام سوم (روش) - گام چهارم (یافته‌ها)» با ۳۱ درصد فراوانی و الگوی «گام اول (مقدمه) - گام دوم (هدف) - گام چهارم (یافته‌ها)» با ۱۲ درصد فراوانی. در مقابل، الگوی کامل پنج‌گامی هایلند تنها در ۱۰ درصد از چکیده‌های این رشته به‌کاررفته است که نشان‌دهنده عدم رواج گسترده این ساختار استاندارد است. الگوهای دیگر شامل الگوهای چهارگامی نظیر «گام اول - گام دوم - گام سوم - گام چهارم» و «گام دوم - گام سوم - گام سوم - گام چهارم - گام پنجم» نیز در میان چکیده‌ها مشاهده شدند. همچنین، الگوی دوگامی «گام دوم - گام چهارم» در چهار درصد از چکیده‌ها توسط نویسندگان این رشته مورد استفاده قرار گرفته است.

در ادامه، به بررسی نمونه‌ای از چکیده مقالات به همراه تحلیل گام‌های آن‌ها اکتفا می‌کنیم.

در دوران معاصر، شاهد بازپیدایی و علاقه مجدد نظام‌های آموزش رسمی کشورها به آنچه از آن به آموزش ارزش‌ها تعبیر می‌شود هستیم. بخشی از این علاقه از تأکید گفتمان‌های معاصر، به‌ویژه گفتمان توسعه پایدار، مبنی بر ضرورت گنجاندن ارزش‌های متعهدانه و پایبند بودن به آن‌ها در آموزش نشأت می‌گیرد (گام اول: زیرگام دوم). در این راستا، پژوهش کیفی فعلی با استخراج ارزش‌های موردنظر سیاست‌گذار آموزشی در ایران که در اسناد فرادستی همچون سند برنامه درسی ملی تبلور یافته است، کوشیده تا نوع و میزان بازتاب این ارزش‌ها را در کتاب‌های نونگاشت زبان انگلیسی مدارس مقطع متوسطه دوم موسوم به مجموعه Vision بازنمایاند (گام دوم). بدین منظور، با اتخاذ روش بررسی محتوا، متعاقب شناسایی و استخراج ارزش‌های قصد شده در برنامه درسی ملی ایران، کوشش شد با بررسی بندهای سرتاسر همگی شش کتاب مجموعه فوق - شامل سه کتاب دانش آموز و سه کتاب کار (گام سوم: زیرگام اول) - مشخص شود که آیا و تا چه اندازه و به چه شکل ارزش‌های یادشده نمود دارند و میزان برجستگی این نمود به چه صورت است (گام سوم: زیرگام سوم). ازجمله نکات مهم در پیوند با یافته‌ها می‌توان به بازتاب بالای مصادیق و نمودهای، به ترتیب، ارزش‌های رشد فردی،

تحلیل ساختار بلاغی چکیده‌های مقالات زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی: گامی به سوی ...

ارزش‌های جامعه‌محور، ارزش‌های مربوط به سلامت و ارزش‌های زیست‌محیطی و نیز برجستگی بیشتر آن‌ها در قالب بافت کلامی و نیز تصویری اشاره نمود. به همین منوال، ارزش‌هایی همچون ارزش‌های کارمحور، مذهبی، وطن‌پرستانه و هنری از نقطه‌نظر بازنمایی کم‌رنگ و کم‌رمق نمایانده شده‌اند (گام چهارم). یافته‌های این پژوهش می‌تواند مورد استفاده ذی‌نفعان عمده آموزشی از جمله معلمان، نویسندگان مجموعه فوق و سیاست‌گذاران آموزشی قرار گیرد (گام پنجم: زیرگام سوم) (راستی، ۱۴۰۰).

در این چکیده، در گام اول، نویسنده اشاره‌ای مختصر به اهمیت آموزش ارزش‌ها در دوران معاصر می‌کند (زیرگام دوم). در گام دوم، هدف پژوهش به روشنی بیان می‌شود؛ به گفته نویسنده هدف پژوهش بررسی بازتاب ارزش‌های مدنظر سیاست‌گذاران آموزشی ایران در کتاب‌های زبان انگلیسی است. در گام سوم، نویسنده پس از بیان توضیحی مختصر درباره روش بررسی محتوا و نحوه جمع‌آوری، پرسش‌های اصلی پژوهش را مطرح می‌کند (زیرگام اول و سوم). در گام چهارم، یافته‌های اصلی پژوهش خلاصه‌وار ارائه می‌شوند و در پایان چکیده، در گام پنجم، به ذی‌نفعان اصلی پژوهش اشاره می‌شود و کاربردهای احتمالی یافته‌ها مطرح می‌گردد (زیرگام سوم).

پاسخ به پرسش دوم پژوهش. کدام گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی رایج هستند؟

پرسش دوم این پژوهش به بررسی ساختار چکیده‌های مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی و گام‌های رایج در آن‌ها پرداخته است. نتایج حاصل در جدول ۶ ارائه شده‌اند.

جدول ۶. گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی

گام	مقدمه	هدف	روش	یافته‌ها	نتیجه‌گیری
تکرار	۴۴	۳۸	۱۸	۴۳	۸

با توجه به یافته‌ها، می‌توان گفت گام مقدمه بیش از سایر گام‌ها در چکیده مقالات این رشته تکرار شده است (۴۴ بار). پس از آن، یافته‌ها با فراوانی ۴۳، هدف با فراوانی ۳۸، روش با ۱۸ بار کاربرد و نتیجه‌گیری با فراوانی ۸ قرار دارد.

در قدم بعدی تکرار این گام‌ها بر اساس الگوی هاتنر (Hüttner, 2010) مورد بررسی قرار گرفت. وضعیت این گام‌ها در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷. بسامد گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی

گام‌ها	مقدمه	هدف	روش	یافته‌ها	نتیجه‌گیری
بسامد (درصد)	۸۸	۷۶	۳۶	۸۶	۱۶
وضعیت گام	هسته‌ای	هسته‌ای	مبهم	هسته‌ای	اختیاری

بر اساس جدول فوق، گام‌های مقدمه (با ۸۸ درصد تکرار)، یافته‌ها (با ۸۶ درصد تکرار) و هدف (با ۷۶ درصد تکرار) به‌عنوان گام هسته‌ای در نظر گرفته می‌شوند. همچنین، روش با ۳۶ درصد تکرار گامی مبهم است و نتیجه‌گیری (۱۶ درصد) گام اختیاری محسوب می‌شود.

یافته‌های حاصل از بررسی الگوی گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی در جدول ۸ ارائه شده است.

جدول ۸. الگوی گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی

تکرار	گام‌ها
۳۹ درصد	گام اول- گام دوم- گام چهارم
۳۲ درصد	گام اول- گام دوم- گام سوم- گام چهارم
۱۴ درصد	گام اول- گام دوم- گام سوم- گام چهارم- گام پنجم
۷ درصد	گام اول- گام دوم- گام چهارم- گام پنجم
۵ درصد	گام اول- گام چهارم
۳ درصد	گام دوم- گام سوم- گام چهارم

چنان‌که مشهود است، الگوی سه‌گامی بیشترین بسامد را در چکیده‌های بررسی‌شده در رشته زبان و ادبیات فارسی از آن خود کرده و شامل دو الگوی «گام اول (مقدمه) - گام دوم (هدف) - گام چهارم (یافته‌ها)» با ۳۹ درصد فراوانی و الگوی «گام دوم (هدف) - گام سوم (روش) - گام چهارم (یافته‌ها)» با ۳ درصد فراوانی است. الگوی پنج‌گامی تنها در ۱۴ درصد چکیده‌ها به‌کاررفته است. الگوهای دیگر شامل چهارگامی «گام اول - گام دوم - گام سوم - گام چهارم» و الگوی «گام اول - گام دوم - گام چهارم - گام پنجم» است. همچنین در پنج درصد چکیده‌ها الگوی دوگامی «گام اول - گام چهارم» توسط نویسندگان مورد استفاده قرار گرفته بودند.

در این بخش نیز به تحلیل نمونه‌ای از چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی پرداخته می‌شود که در آن از الگوی پنج‌گامی استفاده شده است.

نظامی گنجوی، در نگرشی غالب، بیشتر به شاعری تغزلی و پیرو مکتب غنائی شهرت یافته است، اما واکاوی دقیق آثار وی حقیقتی دیگرگونه از سیمای واقعی نظامی برای انسان امروزی بازگو می‌کند که همانا ساحت خردورزانه و تعلیمی او و سخن‌پردازی هنرمندانه و پرشگرد او در پروردن معنی و خلق شعر حکمی و انسانی است (گام اول: زیرگام اول). توجه به پیوند هنرمندانه صورت کلام او با معانی بلند و در نتیجه فریگی کلام حکیمانانه‌اش، تصویری جامع‌الاطراف از نظامی به نمایش می‌گذارد که تک‌ساحتی و یکسونگری ذهنی را از او باز می‌دارد. از این‌روست که عموم آموزه‌های وی جنبه‌های جهانی به خود گرفته و پیامی نو برای انسان امروز به ارمغان آورده است (گام اول: زیرگام دوم). این پژوهش بر آن است که جنبه‌های جهانی و پیام‌های انسانی شعر نظامی را تأکید بر مخزن‌الاسرار بررسی نماید (گام دوم). روش پژوهش در این نوشتار، توصیفی-تحلیل با تکیه بر رهیافت هرمنوتیک است که با استفصا در آثار نظامی، به‌ویژه مخزن‌الاسرار و به روش اسنادی صورت گرفته است (گام سوم: زیرگام سوم). از نتایج کاربرست این رهیافت علمی و تتبع در آثار یادشده برمی‌آید که از نظر این شاعر بزرگ، توجه به خویش‌شناسی و تأمل در ساحت‌های بیکران وجود آدمی، راهکارهای اساسی برای رهایی از قیدوبندهایی است که نخل آرامش فکری و روحی انسان است (گام چهارم). از این‌رو، اهمیت دادن به مکان و کرامت انسان در گردونه هستی و نفی خشونت و دعوت به نیکی و صلح از محورهای عمده پیام‌های نظامی است (گام پنجم: زیرگام اول) و تأویلات ویژه و نگاه وی به جهان با رویکردی فرازمانی و فرامکانی حکایت از جهانی بودن پیام‌های او دارند (گام پنجم: زیرگام دوم) (صادقی و همکاران، ۱۳۹۱).

تحلیل ساختار بلاغی چکیده‌های مقالات زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی: گامی به سوی ...

بر اساس مدل هایلند (Hyland, 2000)، چکیده این مقاله از ساختار گامی مشخصی تبعیت می‌کند. در گام اول، نویسندگان پس از تبیین اهمیت موضوع در زیرگام اول، در زیرگام دوم با ارائه دیدگاهی متفاوت خود، به تعمیم موضوع پرداخته و جایگاه پژوهش حاضر را مشخص می‌سازد. در گام دوم، هدف پژوهش به روشنی بیان شده است. در زیرگام سوم از گام سوم، معرفی مختصری از روش پژوهش ارائه می‌شود. در گام چهارم، یافته‌های اصلی پژوهش به اختصار بیان می‌شوند. در نهایت، گام پنجم شامل دو مرحله است: ابتدا در زیرگام اول با تأکید بر ارزش‌های انسانی، خلاصه‌ای از نتایج پژوهش ارائه می‌شود و سپس در زیرگام دوم، با بیان اینکه پیام‌های نظامی «جهانی» هستند، ارزش و اهمیت پژوهش برای مخاطب تبیین می‌گردد.

پاسخ به پرسش سوم پژوهش. آیا از نظر بسامد گام‌ها تفاوتی میان چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی با رشته زبان و ادبیات فارسی وجود دارد؟

در پاسخ به پرسش سوم این پژوهش چکیده‌های مقالات رشته زبان‌شناسی با رشته زبان و ادبیات فارسی از نظر بسامد گام‌ها با یکدیگر مقایسه شدند. نتایج این مقایسه در جدول ۹، به تفکیک هر رشته و برحسب درصد، ارائه شده است.

جدول ۹. مقایسه بسامد گام‌ها در رشته زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی

گام‌ها	رشته زبان‌شناسی	رشته زبان و ادبیات فارسی
مقدمه	۲۰	۲۹
هدف	۵۰	۲۵
روش	۳۷	۱۲
یافته‌ها	۴۴	۲۹
نتیجه‌گیری	۱۲	۵

جدول ۹، توزیع بسامد گام‌ها در چکیده مقالات دو رشته زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی را نشان می‌دهد. گام مقدمه با فراوانی ۴۴ (۲۹ درصد) در چکیده‌های زبان و ادبیات فارسی، سهمی به مراتب بیشتر از زبان‌شناسی (۲۰ بار، ۱۲ درصد) دارد. در مقابل، گام هدف، با فراوانی ۵۰ (۳۱ درصد)، در چکیده‌های زبان‌شناسی پربسامدتر از زبان و ادبیات فارسی (۳۸ بار، ۲۵ درصد) است. به همین ترتیب، فراوانی گام روش در زبان‌شناسی (۳۷ بار، ۲۳ درصد) تقریباً دو برابر زبان و ادبیات فارسی (۱۸ بسامد، ۱۲ درصد) است. گام یافته‌ها تقریباً در هر دو رشته فراوانی مشابهی دارد (۴۴ در زبان‌شناسی در برابر ۴۳ در زبان و ادبیات فارسی)، هرچند از نظر درصد، سهم آن در زبان و ادبیات فارسی (۲۹ درصد) کمی بیشتر از زبان‌شناسی (۲۷ درصد) است. در نهایت، گام نتیجه‌گیری با فراوانی ۱۲ (۷ درصد) در چکیده‌های زبان‌شناسی، در مقایسه با زبان و ادبیات فارسی (۱۶ بار، ۵ درصد) کاربرد بیشتری دارد.

تحلیل آماری تفاوت ساختار بلاغی چکیده‌ها در دو رشته زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی

با استفاده از داده‌های به دست آمده، آزمون خی دو برای مقایسه بسامد هر گام بین چکیده‌های رشته زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی انجام شد. نتایج در جدول ۱۰ ارائه شده است.

جدول ۱۰. نتایج آزمون خی دو برای مقایسهٔ بسامد گام‌های ساختاری بین دو رشته

گام‌ها		Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
مقدمه	Pearson Chi-Square	۱.۰۰E۲ ^a	۱	.۰۰
	Continuity Correction ^b	۹۶.۰۴	۱	.۰۰
	Likelihood Ratio	۱۳۸.۶۲	۱	.۰۰
	N of Valid Cases ^b	۱۰۰		
هدف	Pearson Chi-Square	۱.۰۱E۲ ^a	۱	.۲
	Continuity Correction ^b	۹۶.۰۳	۱	.۰۰
	Likelihood Ratio	۱۳۸.۶۹	۱	.۰۰
	N of Valid Cases ^b	۱۰۰		
روش	Pearson Chi-Square	.۹۸E۲ ^a	۱	.۰۱
	Continuity Correction ^b	۹۶.۰۱	۱	.۰۰
	Likelihood Ratio	۱۳۷.۸۳	۱	.۰۰
	N of Valid Cases ^b	۱۰۰		
یافته‌ها	Pearson Chi-Square	.۴۳E۲ ^a	۱	.۹۱
	Continuity Correction ^b	.۳۴	۱	.۸۱
	Likelihood Ratio	.۶۲	۱	.۸۳
	N of Valid Cases ^b	۱۰۰		
نتیجه‌گیری	Pearson Chi-Square	.۴۶E۲ ^a	۱	.۰۲
	Continuity Correction ^b	.۳۸	۱	.۹۴
	Likelihood Ratio	.۵۴	۱	.۹۴
	N of Valid Cases ^b	۱۰۰		

نتایج آزمون خی دو نشان می‌دهد که مقدار p برای مقدمه ($p=۰.۰۰$)، روش ($p=۰.۰۱$) و نتیجه‌گیری ($p=۰.۰۲$) کمتر از سطح معناداری ($p=۰.۰۵$) است. بنابراین، تفاوت بسامد گام‌های بین دو رشتهٔ ادبیات و زبان فارسی و زبان‌شناسی معنادار است؛ اما تفاوت بسامد گام‌های یافته‌ها ($p=۰.۹۱$) و هدف ($p=۰.۲$) بیشتر از سطح معناداری ($p=۰.۰۵$) است. بنابراین، تفاوت معناداری بین بسامد گام‌های یافته‌ها و هدف در چکیدهٔ مقالات این دو رشته وجود ندارد. افزون بر این، تکرار گام‌ها در چکیدهٔ مقالات رشتهٔ زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی بر اساس الگوی هاتر (Hüttner, 2010) با هم مقایسه شدند. نتایج به‌دست‌آمده در جدول ۱۱ ارائه شده است.

جدول ۱۱. مقایسهٔ وضعیت گام‌ها در دو رشته بر اساس الگوی هاتر (Hüttner, 2010)

مقدمه	هدف	روش	یافته‌ها	نتیجه‌گیری
مبهم	اجباری	هسته‌ای	هسته‌ای	اختیاری
هسته‌ای	هسته‌ای	مبهم	هسته‌ای	اختیاری

تحلیل ساختار بلاغی چکیده‌های مقالات زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی: گامی به سوی ...

همان‌گونه که نتایج نشان می‌دهد، در رشته زبان‌شناسی، گام هدف به‌عنوان یک گام اجباری، گام‌های روش و یافته‌ها به‌عنوان یک گام هسته‌ای، مقدمه گامی مبهم و نتیجه‌گیری نیز اختیاری تلقی می‌شود. در طرف مقابل در چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی گام‌های مقدمه، یافته‌ها و هدف به‌عنوان گام هسته‌ای در نظر گرفته می‌شوند. همچنین، گام روش به‌عنوان گام مبهم و گام نتیجه‌گیری نیز اختیاری تلقی می‌شوند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف مقایسه بسامد و الگوهای گامی در چکیده‌های مقالات دو رشته زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی انجام شد تا نشان دهد تفاوت‌های معناداری در بسامد گام‌ها و الگوهای گامی چکیده‌های این دو رشته وجود دارد. یافته‌های حاصل از این مقایسه‌ها حاکی از آن است که در رشته زبان‌شناسی، گام‌های هدف، روش و نتیجه‌گیری بسامد بالاتری دارند و بر الگوی سه‌گامی «هدف-روش-یافته‌ها» تمرکز می‌کنند. این رویکرد تحلیلی و روشمند، ماهیت پژوهش‌های زبان‌شناسی را نمایان می‌کند که به اعتباربخشی یافته‌ها از طریق توصیف دقیق فرایند پژوهش اهمیت می‌دهد. در مقابل، غلبه الگوی «مقدمه-هدف-یافته‌ها» در چکیده‌های رشته زبان و ادبیات فارسی حاکی از آن است که در این حوزه، تأکید بیشتری بر زمینه‌چینی موضوع و تبیین بسترهای مفهومی، ادبی و فرهنگی پژوهش وجود دارد و پرداخت تفصیلی به روش پژوهش کمتر موردتوجه قرار می‌گیرد. در واقع، این تفاوت نمایانگر رویکردهای کیفی‌تر و تفسیری‌تر در این حوزه است. همخوانی این یافته‌ها با مطالعات پیشین از جمله کورنیاوان (Kurnuawan, 2023)، زندمقدم و جتی (۱۳۹۴)، پراتیوی و همکاران (Pratiwi et al., 2020)، یوسف و جلانی (Yusob & Jelani, 2022) و الا (Ella, 2020) افزون بر تأیید اعتبار نتایج، بر ماهیت گفتمانی متمایز چکیده‌ها در رشته‌های مختلف نیز تأکید می‌کند.

از دیگر یافته‌های قابل توجه این پژوهش، بسامد نسبتاً پایین الگوی کامل پنج‌گامی هایلند (Hyland, 2000) در هر دو حوزه است؛ به‌گونه‌ای که این الگو تنها در ۱۰ درصد از چکیده‌های زبان‌شناسی و ۱۴ درصد از چکیده‌های زبان و ادبیات فارسی مشاهده شد. این میزان پایین می‌تواند ناشی از عوامل متعددی از جمله محدودیت‌های فضایی مجلات؛ نبود تأکید بر رعایت این الگو در راهنمای نویسندگان که توسط مدیران مجلات در اختیار نویسندگان قرار می‌گیرد؛ سنت‌های نگارشی داخلی و ترجیح نویسندگان برای ارائه خلاصه‌های فشرده‌تر باشد. این نتیجه با یافته‌های ارسید و همکاران (Arsyad et al., 2021) در مطالعه ساختارهای بلاغی چکیده‌های مجلات محلی، ملی در رشته آموزش انگلیسی در اندونزی کاملاً همخوانی دارد؛ یافته‌های این مطالعه بیانگر تفاوت آن‌ها با نگارش چکیده در مجلات بین‌المللی است که الگوی پنج‌گامی را دنبال می‌کنند. بدین ترتیب، این یافته بر اهمیت آموزش مهارت‌های چکیده‌نویسی و ترویج الگوهای معتبر علمی تأکید می‌ورزد.

تفاوت‌های شناسایی شده در این پژوهش نه تنها بازتاب‌دهنده گفتمان‌ها و سنت‌های علمی متفاوت در دو رشته هستند، بلکه نشان می‌دهند که چکیده‌ها بر بستر ساختارهای آموزشی، تجارب پژوهشی و فضای دانشگاهی هر رشته شکل می‌گیرند. از این رو، می‌توان گفت که در رشته زبان‌شناسی، حضور صددرصدی گام هدف به‌عنوان گامی اجباری، بیانگر اهمیت بیان روشن هدف پژوهش است؛ درحالی‌که در رشته زبان و ادبیات فارسی گام مقدمه جایگاه برجسته‌تری دارد که نقش بنیادی تبیین بستر ادبی و فرهنگی پژوهش را نشان می‌دهد.

بی‌تردید یافته‌های این پژوهش می‌تواند برای حوزه علم‌سنجی سودمند باشد. روشن است که شناخت الگوهای

ساختاری چکیده‌ها به بهبود کیفیت داده‌های استخراجی از پایگاه‌های علمی و بهینه‌سازی ابزارهای تحلیل‌گر چکیده کمک می‌کند. نتیجه درخور تأمل دیگر این است که درک تفاوت‌های بین‌رشته‌ای در ترکیب مراحل بلاغی چکیده‌ها به تحلیل دقیق‌تر داده‌های علم‌سنجی منجر می‌شود. در حوزه کتاب‌سنجی، شناخت الگوهای ساماندهی چکیده طبقه‌بندی دقیق‌تر زمینه‌های پژوهشی، کشف روندهای موضوعی و فهم بهتر شبکه‌های استنادی را میسر می‌سازد. این شناخت در طراحی سامانه‌های جست‌وجو و نمایه‌سازی علمی نیز تأثیر مثبتی دارد و به دسترسی آسان‌تر پژوهشگران به منابع مرتبط می‌انجامد.

در مجموع، یافته‌های این پژوهش با کشف و بیان تفاوت‌های رشته‌ای در ساختار چکیده‌ها می‌تواند به تدوین راهنماهای نگارشی بهتر و ارتقای شفافیت چکیده‌های علمی یاری رساند. بدیهی است که طراحی شاخص‌های چندبعدی که افزون بر بهره‌مندی از معیارهای کمی، معیارهای کیفی و ساختاری متون را نیز در نظر بگیرد، ارزیابی بهتر کیفیت پژوهش‌ها را امکان‌پذیر می‌سازد. همچنین، بر اساس یافته‌های این پژوهش، به نظر می‌رسد آموزش‌های ساختاریافته و استانداردسازی فرایند نگارش در مراکز دانشگاهی امری ضروری است. البته این آموزش‌ها باید به‌گونه‌ای باشد که پژوهشگران افزون بر درک عمیق اهمیت هر یک از گام‌ها، مهارت‌های عملی لازم برای نگارش چکیده‌های استاندارد را به دست آورند. موضوع دیگری که اهمیت خود را نمایان می‌سازد ضرورت توسعه ابزارهای ارزیابی فرایندی و ساختاری است که علاوه بر کمیت، به کیفیت آثار علمی نیز پردازند و تأثیر آن‌ها را در شاخص‌های علم‌سنجی مشخص کنند.

از برآیند مطالب بیان‌شده در این پژوهش می‌توان چنین گفت که عوامل متعددی مانند نوع رشته، سنت‌های علمی و فرهنگی در ساختارهای نگارشی چکیده‌ها تأثیرگذار هستند و صرفاً تابع الگویی استاندارد و تک‌بعدی نیستند. شناخت این تفاوت‌ها و تنوع‌های زبانی و فرهنگی در نگارش چکیده‌ها به این دلیل اهمیت می‌یابند که به طراحان سیاست‌های علمی و ناشران کمک می‌کند تا راهنمایی‌های دقیق‌تری برای نویسندگان فراهم آورند. مجدد تأکید می‌شود که با توجه به نقش مهم چکیده در پذیرش مقالات و میزان دسترسی مخاطبان به پژوهش‌ها، ارتقای مهارت‌های چکیده‌نویسی و تبعیت از الگوهای معتبر، به‌ویژه در حوزه‌های زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی، امری ضروری است. پُر واضح است که آموزش و ترویج چنین مهارت‌هایی افزون بر بهبود کیفیت نگارش و اثربخشی علمی مقالات، این قابلیت را دارد که در بلندمدت به ارتقای شاخص‌های علم‌سنجی در سطح ملی و بین‌المللی بیانجامد.

پیشنهاد‌های اجرایی پژوهش

- پژوهش حاضر با بررسی تفاوت‌های ساختاری چکیده‌ها در رشته‌های مختلف، اهمیت ساختار چکیده را در نمایه‌سازی و افزایش استناد به مقالات برجسته می‌سازد. در ادامه پیشنهادهایی باهدف بهبود نگارش علمی و ارتقای جایگاه مقالات در نظام علم‌سنجی مطرح می‌شوند:
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی با محوریت نگارش چکیده‌های مؤثر و منطبق با اصول علم‌سنجی، به‌منظور افزایش آگاهی نویسندگان از نقش چکیده در دیده شدن مقالات.
 - طراحی و توسعه ابزارهای ارزیابی خودکار چکیده بر اساس الگوهای استاندارد، به‌منظور ارزیابی اولیه کیفیت مقالات و ارائه بازخورد سازنده به نویسندگان.

پیشنهاد برای پژوهش‌های آتی

- بررسی ساختار سبکی چکیده‌های مقالات در سایر رشته‌های علمی به منظور ارائه نتایج معتبرتر.
- مقایسه ساختار چکیده‌ها در مجلات با رتبه‌های مختلف (Impact Factor و SJR) به منظور شناسایی ویژگی‌های مرتبط با کیفیت مجلات.
- بررسی تأثیر ویژگی‌های ساختاری چکیده‌ها (بسامد و ترتیب گام‌ها) بر میزان استناددهی به مقالات با استفاده از روش‌های علم‌سنجی.
- بررسی تأثیر زبان چکیده (زبان اصلی و ترجمه) بر دقت و کارایی فرایندهای نمایه‌سازی و بازیابی اطلاعات.
- انجام پژوهش‌های بیشتر در زمینه نوشتار دانشگاهی با تمرکز بر تحلیل گام‌های ساختاری در نگارش بخش‌های مختلف مقالات (فراتر از چکیده).

تقدیر و تشکر (Acknowledgement)

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول در دانشگاه یاسوج با عنوان «بررسی حرکت‌های ساختاری در چکیده‌های مقالات زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی بر اساس الگوی هایلند (۲۰۰۰)» است.

تعارض منافع (Conflict of Interest)

نویسندگان اعلام می‌دارند که در خصوص انتشار این مقاله تضاد منافع وجود ندارد. علاوه بر این، موضوعات اخلاقی، از جمله سرقت ادبی، رضایت آگاهانه، سوء رفتار، جعل داده‌ها، انتشار و ارسال مجدد و مکرر و همچنین سیاست مجله در قبال استفاده از هوش مصنوعی از سوی نویسندگان رعایت شده است.

فهرست منابع

- پیروی، ر.، قربان‌پور آرانی، ح.، و زارعی، ع. (۱۴۰۴). بررسی و تحلیل تفاوت‌های بین‌رشته‌ای در ساختار ژانر علمی بخش مقدمه مقالات پژوهشی علوم انسانی. *پژوهش‌نامه علم‌سنجی*، ۱۱(۱)، ۱۶۱-۱۶۰.
<https://doi.org/10.22070/rsci.2024.18661.1708>
- حکیم، الف، پاکزاد، ز.، و کوثری، م. (۱۴۰۰). مطالعه‌ای بر گفتمان چندوجهی نوشتار/تصویر در هنر معاصر ایران. *نگره*، ۱۶(۶۰)، ۱۵۵-۱۴۱.
https://negareh.shahed.ac.ir/article_3183.html
- حیاتی، ز.، و علیجانی، ر. (۱۳۸۶). گزارش‌نویسی: آیین نگارش علمی مقالات، مجلات، همایش‌ها و کنفرانس‌ها. دانشگاه پیام نور. https://press.pnu.ac.ir/book_30042.html
- راستی، ع. (۱۴۰۰). بررسی ماهیت و میزان بازتاب ارزش‌های قصد شده در برنامه درسی ملی ایران در کتاب‌های زبان انگلیسی. *پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی*، ۱۱(۴)، ۷۱۳-۷۲۷.
<https://doi.org/10.22059/jflr.2021.315848.789>
- زندمقدم، ا.، و جنتی، س. (۱۳۹۴). گونه کلام و حرکت در چکیده‌ها: بررسی مقابله‌ای پایان‌نامه‌های دو رشته آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان و آموزش زبان انگلیسی. *علم زبان*، ۵(۳)، ۷۲-۵۳.
<https://doi.org/10.22054/ls.2016.7519>

صادقی، م.، قبادی، ح.، و نیکویخت، ن. (۱۳۹۱). پیام‌های انسانی نظامی برای دغدغه‌های انسان معاصر. *کاوشنامه زبان و ادبیات فارسی*، ۱۳(۲۵)، ۵۷-۸۶. https://kavoshnameh.yazd.ac.ir/article_58.html

گلشائی، ر. (۱۳۹۸). تحلیلی پیکره‌ای از ساختار گفتمانی چکیده‌های پایان‌نامه‌های فارسی در برخی رشته‌های علوم انسانی، فنی‌مهندسی و علوم پایه. *پژوهش‌های زبان‌شناسی تطبیقی*، ۹(۱۸)، ۱۵۳-۱۸۱. <https://doi.org/10.22084/rjhll.2019.18393.1908>

Agbaglo, E., & Fiadzomor, P. (2021). Genre analysis of abstracts of empirical research articles published in TESOL quarterly. *Journal of English Language Teaching and Applied Linguistics*, 3(7), 01-13. <https://doi.org/10.32996/jeltal.2021.3.7.1>

Al-Khasawneh, F. M. (2017). A genre analysis of research article abstracts written by native and non-native speakers of English. *Applied Linguistics and Language Research*, 4(1), 1-13. <https://www.jallr.com/index.php/JALLR/article/view/490>

Al-Zubi, D. & Fareh, S. (2023). English and Arabic abstracts in medical research articles: A contrastive study. *Cogent Arts & Humanities*, 10(2), 1-15. <https://doi.org/10.1080/23311983.2023.2273602>

Alharbi, N. (2023). A rhetorical structural analysis of introductions in L2 Saudi student's argumentative essays. *Journal of Educational and Social Research*, 13(4), 94-104. <https://doi.org/10.36941/jesr-2023-0093>

Annuai, W., Kotuta, P., & Duangprasertchai, M. (2020). Textual and linguistic characteristics of research article abstracts. *LLT Journal: A Journal on Language and Language Teaching*, 23(1), 168-181. Retrieved November 18, 2024, from https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=B560PL0AAAAJ&citation_for_view=B560PL0AAAAJ:WF5omc3nYNoC

Archambault, E., Vignola-Gagné, E., Côté, G., Larivière, V., & Gingras, Y. (2006). Benchmarking scientific output in the social sciences and humanities: The limits of existing databases. *Scientometrics*, 68(3), 329-342. <https://doi.org/10.1007/s11192-006-0115-z>

Arsyad, S., Hakim, H., & Astria, H. (2021). Rhetorical structure and linguistic features of abstracts: A comparative study of local, national and international journals in English education written by Indonesian authors. *Online Submission*, 22(1), 1-16. <https://eric.ed.gov/?id=ED614312>

Bhatia, V. K. (1993). *Analyzing Genre: Language Use in Professional Setting*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315844992>

Bhatia, V. K. (2004). *Worlds of Written Discourse: A Genre-Based View*. Continuum International. <https://doi.org/10.5040/9781474212038>

Bonsu, E. M., & Afful, J. B. A. (2022). Genre analysis of abstracts of research articles published in Biostatistics. *International Journal of Literature, Language and Linguistics*, 5(1), 17-38. <https://doi.org/10.52589/IJLLL-A94THVEW>

- Briones, R. R. Y. (2012). Move analysis of philosophy research article introductions published in the University of Santo Tomas. *Philippine ESL Journal*, 9, 56-75. Retrieved May 12, 2024, from https://www.academia.edu/11168910/Move_Analysis_of_Philosophy_Research_Article_Introductions_Published_in_the_University_of_Santo_Tomas
- Callon, M., Courtial, J. P., & Laville, F. (1991). Co-word analysis as a tool for describing the network of interactions between basic and technological research: The case of polymer chemistry. *Scientometrics*, 22(1), 155-205. <https://doi.org/10.1007/BF02019280>
- Casanave, C. P. (2002). *Writing games: Multicultural Case Studies of Academic Literacy Practices in Higher Education*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781410612366>
- Choe, H., & Hwang, B. H. (2014). A genre analysis of introductions in theses, dissertations and research articles based on Swales' CARS model. *Korean Journal of Applied Linguistics*, 30(1), 3-31. <https://doi.org/10.17154/kjal.2014.03.30.1.3>
- Cotos, E., Huffman, S., & Link, S. (2017). A move/step model for methods sections: Demonstrating rigour and credibility. *English for Specific Purposes*, 46, 90-106. <https://doi.org/10.1016/j.esp.2017.01.001>
- Doró, K. (2013). The rhetoric structure of research article abstracts in English studies journals. *Prague Journal of English Studies*, 2(1), 119-139. <https://doi.org/10.2478/pjes-2014-0013>
- Dudley-Evans, T. (1999). The dissertation: A case of neglect? In P. Thompson (ED), *Issues in EAP Writing Research and Instruction* (pp. 28-36). CALS: Reading University. <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=3177833>
- Egghe, L. (2007). Untangling Herdan's law and Heaps' law: Mathematical and informetric arguments. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58(5), 702-709. <https://doi.org/10.1002/asi.20524>
- Ella, J. R. (2020). Characterizing the move structure of abstracts in undergraduate theses. *Ciencia (HEALS)*, 1(1), 26-43. Retrieved Jun 17, 2024, from <https://www.researchgate.net/publication/348648448>
- ElSerty, L. (2024). Genre analysis of the abstracts of EAP and AAP journal articles: A comparative study with pedagogical implications. *Journal of Academic Perspectives*, 2024(1), 22-40. <https://www.journalofacademicperspectives.com/app/download/971168407/Laila.ElSerty.pdf>
- Essoun, I., Adusei, D. K., & Bonsu, E. M. (2022). Genre analysis of research article abstracts in forensic linguistics. *Journal of English language Teaching*, 9(2), 315-329. <https://ojs.unm.ac.id/ELT/article/view/34524>
- Fink, A. (2003). *How to Sample in Surveys*. Sage. https://methods.sagepub.com/book/mono/how-to-sample-in-surveys/toc#_
- Gärdenfors, P. (2000). *Conceptual Spaces: The Geometry of Thought*. MIT Press. <https://doi.org/10.7551/mitpress/2076.001.0001>

- Garfield, E. (1979). *Citation Indexing—Its Theory and Application in Science, Technology, and Humanities*. John Wiley & Sons.
https://www.google.com/books/edition/Citation_Indexing_Its_Theory_and_Applica/uU-0AAAAIAAJ?hl=en
- Ghasempour, B., & Farnia, M. (2017). Contrastive move analysis: Persian and English research articles abstract in law. *The Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes*, 5(4), 739–753. Retrieved July 24, 2024, from
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=T8IcQLkAAAAJ&citation_for_view=T8IcQLkAAAAJ:dI_gkVwhDpl0C
- Golshaie, R. (2019). A corpus analysis of the discourse structure of Persian theses abstracts in some disciplines of humanities, engineering, and basic sciences. *Iranian Journal of Comparative Linguistic Research*, 9(18), 153-181.
<https://doi.org/10.22084/rjhll.2019.18393.1908> [In Persian].
- Hartley, J. (2008). *Academic Writing and Publishing: A Practical Handbook*. Routledge.
<https://www.routledge.com/Academic-Writing-and-Publishing-A-Practical-Handbook/Hartley-Hartley/p/book/9780415453226>
- Hakim, A., Pakzad, Z., & Kowsari, M. (2021). A Study of verbal/visual multimodal discourse in contemporary Iranian art. *Negareh Journal*, 16(60), 141-155.
https://negareh.shahed.ac.ir/article_3183.html?lang=en [In Persian].
- Hakim, H., Arsyad, S., & Syahrial, S. (2021). Rhetorical moves and linguistic realizations of research article abstracts by Indonesian authors in applied linguistics published in national journal. *Journal of Applied Linguistics and Literature*, 6(1), 46-71.
<https://doi.org/10.33369/joall.v6i1.11800>
- Hasan, E., & Ergaya, A. (2023). A pragmatic approach to the rhetorical analysis and the meta-discourse markers of research article abstracts in the field of applied linguistics. *Discourse and Interaction*, 16(2), 51-74. <https://doi.org/10.5817/DI2023-2-51>
- Hayati, Z., & Alijani, R. (2007). *Report Writing: The Ritual of Scientific Writing for Articles, Journals, Conferences, and Symposiums*. Payam-e-Noor University.
https://press.pnu.ac.ir/book_30042.html [In Persian].
- Hu, S. (2023). Analysis of move-related epistemic stance in English and Chinese abstracts by Chinese second language learners. *British Journal of Applied Linguistics*, 3(2), 01-14.
<https://doi.org/10.32996/bjal.2023.3.2.1>
- Hussain, N., Hussain, M. B., & Khan, M. A. (2022). Rethinking PhD thesis introductions from higher education perspective: Using the CARS model. *Archives of Educational Studies*, 2(2), 184-204. <https://ares.pk/ojs/index.php/ares/article/view/37>
- Hüttner, J. (2010). The potential of purpose-built corpora in the analysis of student academic writing in English. *Journal of Writing Research*, 2(2), 197-218.
<https://doi.org/10.17239/jowr-2010.02.02.6>

- Hyland, K. (2000). *Disciplinary Discourses: Social Interactions in Academic Writing*. University of Michigan Press. <https://doi.org/10.3998/mpub.6719>
- Hyland, K. (2002). Authority and invisibility: Authorial identity in academic writing. *Journal of Pragmatics*, 34(8), 1091-1112. [https://doi.org/10.1016/S0378-2166\(02\)00035-8](https://doi.org/10.1016/S0378-2166(02)00035-8)
- Hyland, K. (2004). Disciplinary interactions: Metadiscourse in L2 postgraduate writing. *Journal of Second Language Writing*, 13(2), 133-151. <https://doi.org/10.1016/j.jslw.2004.02.001>
- Hyland, K. (2009). *Academic Discourse: English in a Global Context*. Bloomsbury Publishing. Retrieved September 11, 2024, from https://www.google.com/books/edition/Academic_Discourse/6fVEAAAAQBAJ?hl=en
- Hyland, K. (2017). Metadiscourse: What is it and where is it going? *Journal of Pragmatics*, 113, 16-29. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2017.03.007>
- Jahromi, M. J., Hadipour, E., & Akbarpour, L. (2023). Rhetorical moves used in M.A. students' theses in TEFL and nursery. *Research in English Language Pedagogy*, 11(3). <https://doi.org/10.30486/relp.2022.1957919.1378>
- Kanafani, A., Kurniawan, E., & Lubis, A. H. (2022). A move analysis of abstracts in a Scopus-indexed applied linguistics journal from different quartiles. *Retorika: Jurnal Ilmu Bahasa*, 8(1), 1-12. Retrieved May 12, 2024, from https://www.researchgate.net/publication/360573611_A_move_analysis_of_abstracts_in_a_Scopus-indexed_Applied_Linguistics_journal_from_different_quartiles
- Kanoksilapatham, B. (2005). Rhetorical structure of biochemistry research articles. *English for Specific Purposes*, 24(3), 269-292. <https://doi.org/10.1016/j.esp.2004.08.003>
- Kress, G., & Van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold. Retrieved June 19, 2024, from https://www.google.com/books/edition/Multimodal_Discourse/R494tAEACAAJ?hl=en
- Kurniawan, E. (2023). Humanities dissertation abstracts in Indonesian and English universities: Comparative move analysis. *GEMA Online: Journal of Language Studies*, 23(2), 57-74. <https://ejournal.ukm.my/gema/issue/view/1602>
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1981). *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press. <https://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/M/bo3637992.html>
- Landis, J. R., & Koch, G. G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33(1), 159-174. <https://doi.org/10.2307/2529310>
- Lemke, J. (2012). Multimedia and discourse analysis. In M. Handford & J. P. Gee (Eds.), *The Routledge Handbook of Discourse Analysis* (pp. 79-89). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203809068-8/multimedia-discourse-analysis-jay-lemke>

- Leydesdorff, L. (1997). Why words and co-words cannot map the development of the sciences. *Journal of the American Society for Information Science*, 48(5), 418-427. <https://www.leydesdorff.net/cowords>
- Liakata, M., Saha, S., Dobnik, S., Batchelor, C., & Rebholz-Schuhmann, D. (2012). Automatic recognition of conceptualization zones in scientific articles and two life science applications. *Bioinformatics*, 28(7), 991-1000. <https://doi.org/10.1093/bioinformatics/bts071>
- Loan, T. K. B. (2022). Move-step analysis of research article abstracts. *World Journal of English Language*, 12(6), 204-219. <https://doi.org/10.5430/wjel.v12n6p204>
- Malmir, B., Khany, R., & Aliakbari, M. (2019). Journal article highlights in applied linguistics: An exploration into the rhetorical moves and their lexico-grammatical features. *Iranian Journal of English for Academic Purposes*, 8(4), 49-63. https://journalscmu.sinaweb.net/article_96017.html
- Martín, P. A. M. (2003-04). Genre and discourse community. *ES: Revista de Filología Inglesa*, (25), 153-166. <https://uvadoc.uva.es/bitstream/handle/10324/17297/ES-2003-2004-25-GenreAndDiscourseCommuni-ty.pdf;jsessionid=D37EF8751ED1392984518EEAA8A1DA5F?sequence=1>
- Mayer, R. E. (2009). *Multimedia Learning* (2nd ed.). Cambridge University Press. https://assets.cambridge.org/97805217/35353/frontmatter/9780521735353_frontmatter.pdf
- Moed, H. F. (2005). *Citation Analysis in Research Evaluation*. Springer. <https://link.springer.com/book/10.1007/1-4020-3714-7>
- Mohammadi Darabad, A. (2016). Move analysis of research article abstracts: A cross disciplinary study. *International Journal of Linguistics*, 8(2), 125-140. <https://doi.org/10.5296/ijl.v8i2.9379>
- Myers, G. (1990). *Writing biology: Texts in the Social Construction of Scientific Knowledge*. University of Wisconsin Press. Retrieved June 19, 2024, from <https://archive.org/details/writingbiologyte0000myer>
- Nikpei, H. (2016). Rhetorical moves of abstracts written by TEFL Students and molecular biology graduate students- A comparative study. *International Journal of English Language and Translation Studies*, 4(4), 172-179. <http://www.eltsjournal.org/archive/Value4%20Issue4/16-4-4-16.pdf>
- Nurhayati, S., Fadilah, F., & Habibah, F. A. F. (2022). Rhetorical structure on research article abstracts in informatics and computer science journals. *Pujangga: Jurnal Bahasa dan Sastra*, 8(2), 181-195. Retrieved September 25, 2024, from https://www.researchgate.net/publication/366636959_Rhetorical_Structure_on_Research_Article_Abstacts_in_Informatics_and_Computer_Science_Journals
- Nwogu, K. N. (1997). The medical research paper: Structure and functions. *English for Specific Purposes*, 16(2), 119-138. [https://doi.org/10.1016/S0889-4906\(97\)85388-4](https://doi.org/10.1016/S0889-4906(97)85388-4)

- O'Halloran, K. L. (2008) Systemic Functional-Multimodal Discourse Analysis (SF-MDA): Constructing ideational meaning using language and visual imagery. *Visual Communication*, 7(4), 443-475. <https://doi.org/10.1177/1470357208096210>
- Peacock, M. (2002). Communicative moves in the discussion section of research articles. *System*, 30(4), 479-497. [https://doi.org/10.1016/S0346-251X\(02\)00050-7](https://doi.org/10.1016/S0346-251X(02)00050-7)
- Peyravi, R., Ghorbanpoor Arani, H., & Zaree, A. (2025). Analysis of interdisciplinary differences in the structure of the scientific genre in the introduction section of humanities research articles. *Scientometrics Research Journal*, 11(1), 141-160. <https://doi.org/10.22070/rsci.2024.18661.1708> [In Persian].
- Pho, P. D. (2008). Research article abstracts in applied linguistics and educational technology: A study of linguistic realizations of rhetorical structure and authorial stance. *Discourse Studies*, 10(2), 231-250. <https://doi.org/10.1177/1461445607087010>
- Piantadosi, S. T. (2014). Zipf's word frequency law in natural language: A critical review and future directions. *Psychonomic Bulletin & Review*, 21(5), 1112-1130. <https://doi.org/10.3758/s13423-014-0585-6>
- Pratiwi, S. N., & Kurniawan, E. (2021). Rhetorical move and genre knowledge development of English and Indonesian abstracts: A comparative analysis. *Studies in English Language and Education*, 8(3), 885- 900. Retrieved October 15, 2024, from https://www.researchgate.net/publication/354635637_Rhetorical_move_and_genre_knowledge_development_of_English_and_Indonesian_abstracts_A_comparative_analysis
- Pratiwi, S. N., Kurniawan, E., Gunawan, W., & Lubis, A. H. (2020). Move analysis of master's thesis and dissertation abstracts in English and Indonesian. In *Proceedings of the Thirteenth Conference on Applied Linguistics (CONAPLIN 2020)* (pp. 568-573). Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.210427.086>
- Rasti, A. (2021). An investigation into the type and amount of representation of intended values of Iran's national curriculum document in Vision Series. *Journal of Foreign Language Research*, 11(4), 713-727. <https://doi.org/10.22059/jflr.2021.315848.789> [In Persian].
- Saboori, F., & Hashemi, M. (2013). A cross-disciplinary move analysis of research article abstracts. *International Journal of Language Learning and Applied Linguistics World*, 4(4), 483-496. <https://profdoc.um.ac.ir/articles/a/1038627.pdf>
- Sadaghi, M., Ghobadi, H. and Nikubakht, N. (2012). The Nezami's humanistic message to the people of the world. *Journal of Kavoshnameh in Persian Language and Literature*, 13(25), 57-86. https://kavoshnameh.yazd.ac.ir/article_58.html. [In Persian].
- Salager-Meyer, F. (1992). A text-type and move analysis of verb tense and modality distribution in medical English abstracts. *English for Specific Purposes*, 11(2), 93-113. [https://doi.org/10.1016/s0889-4906\(05\)80002-X](https://doi.org/10.1016/s0889-4906(05)80002-X).

- Sidek, H. M. (2017). Entrepreneurial education conference proceedings: A rhetorical moves analysis of abstracts. *IJASOS- International E-Journal of Advance in Social Science*, 3(9), 1112–1119. <https://doi.org/10.18769/ijasos.401178>
- Suntara, W., & Usaha, S. (2013). Research article abstracts in two related disciplines: Rhetorical variation between linguistics and applied linguistics. *English Language Teaching*, 6(2), 84-99. <https://doi.org/10.5539/elt.v6n2p84>
- Swales, J. (1990). *Genre analysis: English in Academic and Research Settings*. Cambridge University Press. Retrieved June 23, 2024, from https://www.google.com/books/edition/Genre_Analysis/shX_EV1r3-0C?hl=en
- Swales, J. M. (2004). *Research Genres: Explorations and Applications*. Cambridge University Press. <http://dx.doi.org/10.1017/CBO9781139524827>
- Swales, J. M., & Feak, C. B. (2009). *Abstracts and the Writing of Abstracts*. University of Michigan Press. <https://doi.org/10.3998/mpub.309332>
- Teufel, S. (1999). *Argumentative Zoning: Information Extraction from Scientific Text* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Edinburgh. <https://www.cl.cam.ac.uk/~sht25/thesis/t1.pdf>
- Teufel, S., Carletta, J., & Moens, M. (1999). An annotation scheme for discourse-level argumentation in research articles. In *Proceedings of the Ninth Conference of the European Chapter of the Association for Computational Linguistics, Bergen, Norway* (pp. 110–117). Association for Computational Linguistics. <https://aclanthology.org/E99-1015.pdf>
- Teufel, S., & Moens, M. (2002). Summarizing scientific articles: Experiments with relevance and rhetorical status. *Computational Linguistics*, 28(4), 409-445. <https://doi.org/10.1162/089120102762671936>
- Teufel, S., Siddharthan, A., & Tidhar, D. (2006). Automatic classification of citation function. In D. Jurafsky, & E. Gaussier (Eds.), *Proceedings of the 2006 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing* (pp. 103-110). Association for Computational Linguistics. <https://aclanthology.org/W06-1613>
- Tyrer, C. (2021). The voice, text, and the visual as semiotic companions: an analysis of the materiality and meaning potential of multimodal screen feedback. *Education and Information Technologies*, 26(4), 4241–4260. <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10455-w>
- Vasheghani Farahani, M. (2017). Investigating the application and distribution of metadiscourse features in research articles in applied linguistics between English native writers and Iranian writers: A comparative corpus-based inquiry. *Journal of Advances in Linguistics*, 8(1), 1268-1285. <https://doi.org/10.24297/jal.v8i1.6441>
- Waltman, L. (2016). A review of the literature on citation impact indicators. *Journal of Informetrics*, 10(2), 365–391. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2016.02.007>

- Wijaya, B., Arsyad, S., & Hardiah, M. (2023). A comparative study of rhetorical structure of several thesis abstracts by undergraduate students of Universitas Bengkulu. *Wacana: Jurnal Penelitian Bahasa, Sastra dan Pengajaran*, 21(1), 19-26. <https://doi.org/10.33369/jwacana.v21i1.23048>
- Yang, R., & Allison, D. (2003). Research articles in applied linguistics: Moving from results to conclusions. *English for Specific Purposes*, 22(4), 365-384. [https://doi.org/10.1016/S0889-4906\(02\)00026-1](https://doi.org/10.1016/S0889-4906(02)00026-1)
- Yusob, K. F., & Jelani, A. N. (2022). A comparative move analysis of abstracts a multidisciplinary conference proceeding. *Gading Journal for Social*, 25(01), 1-10. <https://doi.org/10.24191/gading.v25i01.325>
- Zand-Moghadam, A. & Jannati, S. (2015). A contrastive generic analysis of thesis abstracts of TEFL and TPSOL. *Language Science Studies*, 3(5), 72-53. <https://doi.org/10.22054/l.s.2016.7519> [In Persian].
- Zand-Moghadam, A., & Meihami, H. (2016). A rhetorical move analysis of TEFL thesis abstracts: The case of Allameh Tabataba'i University. *Issues in Language Teaching*, 5(1), 1-23. <https://doi.org/10.22054/ilt.2016.7714>
- Zand-Moghadam, A., & Zhaleh, K. (2022). Comparative rhetorical move analysis of qualitative, quantitative, and mixed methods research article abstracts in Iranian vs. international applied linguistics journals. *Journal of Modern Research in English Language Studies*, 9(3), 25-47. <https://doi.org/10.30479/jmrels.2022.16708.2009>
- Zekrati, S. (2015). A move analysis of discussion section of medical articles. *Taiwan International ESP Journal*, 7(1), 38-50. Retrieved June 11, 2024, from https://www.researchgate.net/publication/281035376_A_MOVE_ANALYSIS_OF_DISCUSSION_SECTION_OF_MEDICAL_ARTICLES#fullTextFileContent
- Zipf, G. K. (1949). *Human Behavior and the Principle of Least Effort*. Addison-Wesley. Retrieved August 11, 2024, from <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.90211>